

EKENEK

HAYAL / ESTETİK / EMEK

KIŞ / 2025

SANAT VE EDEBİYAT DERGİSİ

SAYI

8

ŞİİR: Sinan Kaban / Erkan Şahin / Kani Çelıklarslan / Hikmet Kavasöğlü / Günışk Ranca / Sedat Mercimek / Oğuz Göl. **ÖYKÜ:** Deniz Çerman / Ali Yedigöz / Teslime Çakıralı. **YAZI:** Ahmet İlhan / Davran Özer / Baha Sadık Akiner / Melek Şahan / Murat Kaymak. **KARİKATÜR:** Önder Önerbay. **FOTOĞRAF:** Ali Urunca. **RESİM:** Emin Güler.

Baskı
80.000
Adet

EĞİTİM-İŞ Eğitim ve Bilim İşgörenleri Sendikası
EKENEK Sanat ve Edebiyat Dergisi
Eğitim-İş Yayınları, Ankara

EĞİTİM-İŞ ADINA SAHİBİ
Kadem ÖZBAY / Genel Başkan

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Hüseyin SELÇUK / Genel Basın-Yayın Sekreteri

EDİTÖR / TASARIM
Hakan ÇELİKARSLAN

YAYIN KURULU
Aslı Çökenoğlu, Özgür GENÇ, Nurcan KORKMAZ, Murat KAYMAK

DANIŞMA KURULU
Seher ERGİN, Doğan DAĞDELEN, Bülent METİN, Yeliz TOY, Veli Fırat ŞİMŞEK

YÖNETİM ADRESİ
Ataç 2 Sokak 43/4 Kızılay-ANKARA 0 312 434 12 06

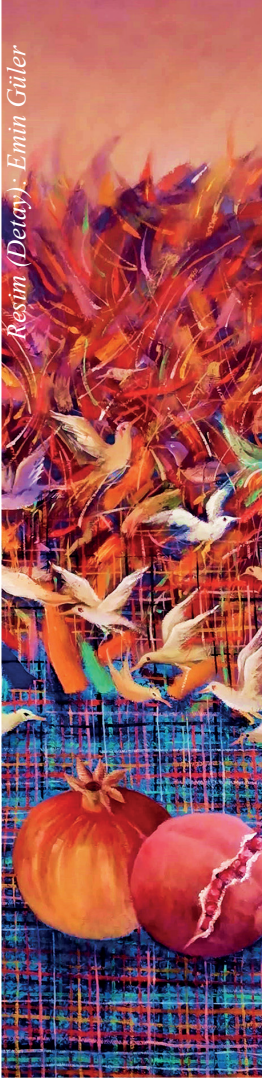
EKENEK İLETİŞİM
0 507 788 22 92
ekeneksanat@gmail.com

BASKI
Kızılırmak Matbaası- Bafra SAMSUN Tlf: 0 362 542 58 88
www.kizilirmakofset.com.

 @egitimis www.egitimis.org.tr

Bu dergi Eğitim-İş tarafından T.C Yasalarına uygun olarak, iki ayda bir yayınlanır. Ekenek dergisinin yayın hakkı Eğitim-İşe aittir. Dergide yayınlanan yazılar ve görsellerin yasal sorumluluğu yazar ve çizerlere aittir. Ekenek ücretsizdir.

editörden

Yeniden merhaba,
Ekenek dergisi bir kaç yıllık aradan sonra kaldığı yerden yeni yüzüyle ve heyecanıyla tekrar karşınızda. Bundan sonra sadece sanat ve edebiyat dergisi olarak devam edeceğiz yolumuza. Yol uzun, yön belli.

Sanatsal üretim hayatı anlamlandırmak için sadece bir çıkış belki. Bir soylu direniş. Bunca kavga gürültünün ortasında ve de çok karamsarken; şiirin, öykünün, resmin/heykelin peşine düşmek, geleceğe dair umudumuzu büyütmekten başka bir şey değil. Bu yol bizi güzel bir yere çıkartacak bunu biliyoruz.

Hayal kuranlar, sıradanlığın kapılarından ıslık çalarak geçerlermiş. Yeryüzüne çok şık ve çok fiyakalı bir saygı geçididir sanatçıların yaptığı. Sessiz ve sabırdan bir uzun direniş. Onlar içlerinden bir karkuş uçururlar sevginin sonsuzluğuna. Ve biz eşlik ederiz utangaç alkışlarla.

Ekenekte sanata ve edebiyata dair özgün ve iyi işleri göreceksiniz daima. Her sayıda resim sanatına ve resamlara yer vereceğiz. İyi şiirleri, iyi öyküleri paylaşacağız sizlerle. Fotoğraf sayfamız da olacak, karikatürler aklınızdan hiç çıkmayacak. Portreler sayfamızda şair ve yazarları anacağız.

Üretmek en etkili eylem biçimi. Sanat ve edebiyatın büyük denizine biz de bir avuç su taşıyarak destek oluruz ve bununla avunuruz.

Çalışmalarınızı Ekenek iletişim adresine gönderebilirsiniz.
Bahar sayısında buluşmak dileğiyle.
Sanatla ve sevgiyle kalın.

İÇİNDEKİLER

- 04- Sinan Kaban / Şiir. 05- Erkan Şahin / Şiir. 06- Ressam Emin Güler ile Söyleşi
10- Ahmet İlhan / Şiirsel Metnin Anlamlandırılması Sorunu. 13- Kani Çelikarslan / Şiir. 14- Önder Önerbay / Çizenek
15- Hikmet Kvasoğlu / Şiir. 16- Murat Kaymak / Denemeler. 17- Günışk Ranca / Şiir.
18- Deniz Çerman / Flambur Üstü Atıça. 22- Sedat Mercimek / Şiir. 23- Doç.Dr. Melek Şahan / Camille Claudel.
28- Davran Özer / Müfredat Dışı Okuma Fişleri. 29- Ali Urunca / Fotoğraf. 30- Teslime Çakıralı / Toka.
32- Baha Sadık Akiner / Portreler. 36- Ali Yedigöz / Dağ ve Kır Çiçekleri. 38- Oğuz Göl / Şiir.

Dört Yol Işıkları

Işıklara gelince durdu sürücü kör değildi durdu
Öyle olması gerekiyordu çünkü kör değildi
Geçilebilir bir yeşilden ölümcül kırmızıya
Sorunsuz akıyordu araçlar ve yayalar dünyada
Köpekler bile öğrendi hangi ışık neydi
Hakkına razıydı bir kıtadan diğerine
Ezilseler de dünya taşıyan karıncalar

Şehir ve ışıklar anlaşıyorduk bir şekilde
On iki siteyişin ve rolls royce yan yana
Basit bir yazılım lazımdı kör değildik
Öğrenmek neden bu kadar zordu
İyi bir öğretmene mi rast gelmeliydik
Acelesi olan sol şeritten hızlıca
Araçlar bile razıydı hakkına kör değildi

Üç rengi vardı sokakların yetiyordu dünyaya
Dur ve kalk arası hazır ol bunu nasıl öğrenmiştik
Sana da iyi gelirdi kör değildin bunu bilirdim
Belki beni severdin sevmesekte kör değildik
Özeniyor insanın kalbi düzenli atışlara
Yüz yıllarca hazır olda beklemiş toprağa
Dört yoldaki ışıklar da fayda etmedi kör değildik

Işıkları arızalı dörtyoldur burada hayat
Karıışıklığı ayın gürültüsü söğüt gölgesi
Sanki ben sanki kuzey ülkesinde doğmuşum da
Hiçbir şeyi beğenmeyen intihara meyilli
Bir gâvur kadar güzel kör değildik
Ama öğrenemiyorduk yani başka tutkallar
Süper zekiydi herkes dinleyen yoktu birbirini
Çünkü normal yoktu burada hayatın kör değildik

Dört Yol Işıkları

Ateşi Kekeleyen Çakmak

Her düelloya cesaretim vardı
Gâvuruna baktım gözlerine ölümün
Çekilsin vaiz ateşlerinin pimi ki
Korkmadım
Kan incecik örter diye etimi

Baktım gözlerin uzağa meyilli
Kalbim pasaportsuz bir kaçak
Geçtim her şeyden
Yanıma mahsus içilmiş bozgunlar alarak
Geciktim her şeye
Yazgımın yıkıntılarıdır
Sallayıp durduğum şu beyaz bayrak

Bugün bülbülleri budadım
Çok kan akıttım gülün bağrına
Ne yana dönsem yüzüm sensizliğe boran
Ne yana dönsem
Yüzün al kan tüylerden bir humma
Kızarsın gayrı gül hangi kanla kızaracaksa

Dudağım cehenneme çırak
Sesin gelin arafta
Herkes kendi acısının hafızı
Her ayrılık başkasının kalbine yafta

İnsan acılara pek atanır
Nadiren çorak bir aşka
Kurtluğuma kulübe aramadım
Yokluğunun çarpıntılarında başka

Dağları köpük köpük bahar alır
İçimi yaprak döken bir çarşamba
Camlara çarpa çarpa azalır güvercinlerim
Bilmeyeydim bun'u keşke bilmeyeydim
İnsan her mevsimde mahsur kalır

Şu siperleri paçavra çeriler benim
Sevmeleri yuhalanmış şu korkak
Gidiyorum ülkesizliğin ince boynuna
Soluksuzluğumu takarak
Sağ yanım vurulmuş devrimcilerin barutu
Sol yanım ateşi kekeleyen kızıl bir çakmak

İllegal kitapların yakılışına eklesinler beni
Eklesinler de büsbütün paklasınlar
Her sayfam bir öncekinden daha yıkıcı bir infilak

RESSAM

Emin Güler. 10 Mart 1950 yılında Malatya Doğanşehir’de doğdu. Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü’nden 1978 yılında mezun oldu. Aynı yıl Denizli’ye resim öğretmenini olarak atandı.

1981 yılında ilk kişisel sergisini Denizli İl Halk Kütüphanesi’nde açan sanatçı bugüne kadar yurt içi ve yurt dışında 44 kişisel sergi açtı. 38 karma sergide yer aldı. Sanatçı, Unicef Türkiye 1.ligi ve Talens boya firmasının açtığı yarışmada mansiyonla ödüllendirildi.

Denizli’de, Açı Sanat Galerisi’nin kuruluşunda görev aldı. Türk resminin çok önemli isimleriyle yurt dışından birçok sanatçının sergilerini açtı.

Sanatçı yurt dışı gezilere katılarak müze ve galerilerde incelemelerde bulundu. Ekim 2015’de Floransa Çağdaş Sanatlar Bienaline, Nisan 2016’da Kopenhag Art Nordic 2016 Sanat Fuarına katıldı.

Farklı ülkelerde özel koleksiyonlarda yapıtları bulunan sanatçının, Türkiye İş Bankası, Esbank, İzmir Resim Heykel Müzesi, Tüyap, Uşak Valiliği ve Kültür Bakanlığı koleksiyonlarında da çalışmaları yer almaktadır. Sanatçı Birleşmiş Ressamlar ve Heykeltıraşlar Derneği üyesidir.

Emin Güler’in resimleri doğayı, mücadele eden insanı anlatır. Onun resmi Anadolu’nun resmidir, bitmek bilmeyen büyük bir emeğin. Eşitlikçi ve barışık yaşamın sırları saklıdır renklerinde. Büyük bir ustalık işi resimleri bu çağın hafızasıdır ve kalacak sonraki zamanlara.

Atölyesini Ekenek’e açan Ressam Emin Güler ile sanatı ve hayatı üzerine küçük bir söyleşi yaptık.

Ekenek: Ressam olarak yaşamak nasıl bir şey?

EG: Uzun yıllar üretmenin karşılığında ortaya çıkan işlerin karşılık bulması elbette bir sanatçı için önemli bir sonuç. Bu süreç sonunda resimlerinizin kabul görmesi, satın alınması, ödüller almanız, sergilere ve çalıştaylara davet edilmeniz ve karşılığını görmeniz bir sanatçı için onur verici bir durum. Bütün bunların toplamında sadece yaşadığınız ülkede değil, uluslararası sanat ortamlarında da anılmanız, davet edilmeniz ve yarışmalarda karşılığını görmeniz sanat adına anılmanız çok keyifli bir yaşam .

Ekenek: Resimlerinizi ve ressam olarak kendinizi okurlarımıza nasıl anlatırsınız?

EG: Resimlerim, yaşadığım Anadolu'nun kırsal kesim insanların yaşamından yola çıkarak oluşturduğum çalışmalar. O ortamdan gelmiş bir köy çocuğu olarak tanıdığım hayatlardan yola çıkarak **Emin Güler** resmini ülkeme ve Dünya'ya tanıtmaya çalıştım ve yolculuğumu sürdürüyorum.

Ekenek: Çalışmalarınız çok bizden, çok Anadolu ve çok insan sıcak işler... ve kadınlar.

EG: Her sanatçının yaşama bir bakışı ve duruşu vardır ve de olmalıdır. Anadolu'nun kırsal kesimlerinde yoğun emek ve çabayla yaşam mücadelesi-

ne katılan insanların; ağırlıklı olarak da kadınlarımızın emek ve çabalarına resimlerimde yer vermekteyim. Ayrıca deniz insanları da uzunca bir süreden beri resimlerimde yer bulur. Denizlerde kimi zaman eşi, kimi zaman diğer bir yakını ile **“Kismetinin Peşinde”** ağlarını denize salmış insanlar tuvallerimde hayat bulur. Bütün bu konuları Anadolu güneşinin, ışığının altında renkçi bir anlayışla ifade etme çabasıydım. Burada kullandığım resim dili, plastik değerlerden taviz vermeden, bana ait olan ifade biçimleri, kurgusu ve kompozisyon değerleri ile ifade edilmeli ki, imzam olmasa dahi bunların **Emin Güler** resmi olduğu bilinçli izleyiciler tarafından tanınmalı. Biz bu duruma **“özgünlük”** de diyebiliriz. Benim resimlerim için yazı yazan sanat eleştirmenleri, ya da birçok sanatsever: *“Resimlerinizde imza olmasa da yüzlerce resim arasından rahatlıkla sizin resmi-niz olduğunu seçebiliriz”* ifadesini çok duydum. Elbette ki kırk beş yıllık birikimin sonucudur bu.

Ekenek: Resimlerinizde doğa, köy yaşamı, emekçiler çoğunlukta, kentte yaşamaktan sıkıldınız mı? Çocukluğunuza özlem mi yoksa?

EG: Malatya'nın bir köyünde geçti çocukluğum. Tanık olduğum ve iyi bildiğim, gözlemlediğim yaşamların ve hikayelerin resmini yapıyorum ben.

Ayrıca uzun yıllardan beri denizi olan kentlerde yaşıyorum. Deniz insanların yaşamları da çok dikkatimi çektiği için onlar da ayrıca resimlerimde yer alır. Kent yaşamı elbette ki sıkıcı, o nedenle yazları Malatya'daki köyüme giderek en az üç ay kent yaşamından uzaklaşarak resmime konu olan hayatlarla birlikte yaşayarak, yeni resimlerim için kendime kaynak oluştururum ve şehrin o insanı yoran yaşamından uzaklaşmaya çalışırım. Kuşlar resimlerimde hem bir resimsel öge, hem doğadaki bir zenginlik, hem de üretenden yaşamak için payını talep eden varlıklar olarak resimlerimde yer alırlar. Yani “Kısmetinin Peşinde” olan varlıklar. Şu da bir gerçek ki, ürettiklerimizi ancak o kalabalık kent yaşamında sergileyerek insanların beğenilerine sunmak ve dolayısıyla da “sanatsal bilinci” gerçekleştirmek adına yolculuğumuzu kentlerde de sürdürmek durumundayız.

Ekenek: Resim galerileri, sanat dergileri, bienaller ve sosyal medya sanatçının tanınmasında, işlerinin sanatsevere ulaşmasında önemli araçlar elbette. Siz bu araç ve araçlardan yeterince yararlanabiliyor musunuz? Ülkemiz bu konuda sanatçıya yeterli imkanı veriyor mu size?

EG: Haklısınız, üretiminizin tanıtılmasında aracı-

lık eden galeriler, fuarlar ve çeşitli medya unsurları olmadan bir şeyler yapabilmemiz zor. Ben de olabildiğince bu ortamlardan yararlanmaya çalışıyorum. Bugüne kadar onlarca diyebileceğim galeri ile çalıştım, yıllarca Ankara, İstanbul İtalya Floransa olmak üzere birçok kentlerde sanat fuarlarına katıldım. Ayrıca yine hem ulusal, hem de yerel basın olmak üzere birçok dergi ve gazetelerde çalışmalarım ve sanat anlayışım üzerine yazılar yazıldı, haberler yapıldı. Ulusal ve yerel TV yayınlarında ve radyo yayınlarında sergilerim ve benimle yapılan röportajlarım yayımlandı. Bunun dışında günümüzde sosyal medya aracılığıyla da ulaştığım kitleler oldukça ileri boyutlarda. Ayrıca katıldığım uluslararası resim yarışmaları ve online sergiler ile de çalışmalarım dünyanın birçok ülkesinde tanınır halde. Bütün bunların ötesinde Amerika'da resimlerimin dijital baskıları yapılarak satışa sunulmakta. Sonuç olarak, olanakların ölçüsünde çalışmalarımı tanıtmaya amacıyla yukarıda saydığım alanlardan büyük oranda yararlanma çabasıdayım. Şu da bir gerçek ki, bu olanaklardan haketmediği halde ya parasal kaynaklarının gücüyle; ya da özel ilişkileriyle yararlanan çok insan olduğunu da biliyorum. Ben bulunduğum noktaya yaşam şartlarını zorlaya zorlaya kimsenin desteği olmadan geldim ve bu nedenle de çok mutluyum.

Ekenek: Resimlerinizi dönemlere ayırırsak belirleyici imgeler ve öğeler nelerdir?

EG: Resimlerimde her zaman belirleyici öğe insan olmuştur. Bunun dışında kırsal kesim insanının her zaman yanında olan atlar, kuşlar ve keçiler her zaman varlıklarını sürdürdüler. Deniz insanlarının resimlerime girmesinden sonra kediler ve kuşlar da resimlerimde yer alan varlıklar oldular. Tüm bu varlıklar da insanlar gibi kısmetlerinin peşinde, yaşamlarını sürdürebilmek için çalışan üreten insanların yanı başlarında oldular ve o ortamlardan yararlanarak yaşamlarını sürdürdüler resimlerimde. Yaşam hikayemle kesişen resimler her zaman olmuştur. Elbette ki özel dönemlerimde izleri olan resimlerim de çok oldu; ama resimlerimde yer alan insan öğesi her zaman varlığını korudu.

Ekenek: Resim yapmak, nereye kadar?

EG: Elimin işlevini yitirmediği, gözümün ve beyin sağlığımın yerinde olduğu sürece resim yapmak istiyorum. Resim yapmak benim vazgeçilmezim. Bunun için çok mücadele verdim. Sanatta belirli yerlere geldiğinizde sizi izleyen, size yatırım yapan ve ürettiklerinizle yaşamlarını paylaşan insanlara karşı da sorumluluğunuz olduğu için çalışmalarınızı sürdürmelisiniz.

Ekenek: Resme yeni başlayanlara, heves eden-

lere akademik eğitim alanlara neler önerirsiniz?

EG: Yeni başlayanlara öncelikli önerim, iyi bir altyapı oluşturmak için çok çalışmaları gerektiğini söylemeliyim. Ayrıca iyi bir okuyucu ve yaşamı doğru yorumlayacak birikime sahip olmalarını öneririm. Sanat kısa yoldan hemen para kazanılacak bir alan değil, uzun yıllar emek ve özveriyle çalışarak ancak amaçlarınıza ulaşabilirsiniz. O nedendir ki birçok insan sanat yolculuğunun hemen başında, yolculuğun uzun süreceğini düşünerek bu alandan çekilirler. Önemli bulduğum bir sözü de burada ifade etmek isterim: “*Sanat sevgili gibidir, ilgi göstermediğin zaman kaçar gider*”. Bunu söylerken atölyelerde hobi amaçlı çalışmalara katılanları değerlendirmem dışında tuttuğumu da belirtmek isterim.

Ekenek: Çok teşekkür ediyoruz. Resim yaptığınız için, konuk ettiğiniz için ve dergimize konuk olduğunuz için. Daha uzun yıllar üretmenizi diliyoruz.

EG: Ben de röportajınız için size ve Ekenek dergisine, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız.

Şiirsel Metnin Anlamlandırılması Sorunu

AHMET İLHAN

Bilindiği gibi şiirin özel malzemesi doğal dildir ve bu nedenle şiirsel olan, yoğun bir şekilde sözcükler üzerinde çalışır. Çünkü şiir, kelimeler ve fenomenler arasındaki ilişkinin bitmek bilmeyen, hiç kesilmeyen dinamiğinin türlü yansımalarına dayanan bir ilham ve bilinçle var edilir ve iletirilir. Bu nedenle sık sık şiirsel ilham, kelimelerin en temel ve alışıldık anlamlarından ve o anlamların yarattığı ilişkilerden bilinçli olarak uzaklaşıp yabancılaşarak ama en temele ulaşabilecek olan işaretleri tümüyle silmeden, bazen onları yeni bir uyanışla canlandırarak ve bu uyanışa bir hayret ve hayranlık nüansı katarak çalışır. Nitekim sözcükler üzerinde işleyen bu çeşit doğurgan ve tekinsiz bir üretim tekniğinden de şiirin temel eylem biçimi ortaya çıkar. Dolayısıyla sözcükler üzerinde gerçekleşen böyle bir çalışmadan da şiirsel söylem, kendi muhayyel ufkuna, yani kendi şiirsel evreninin ufkuna yerleştirdiği o söylenebilecek olanla söylediği şeyi ayıran ve orada ortaya çıkan boşluğa yerleşen jestin türlü halleri olarak kendi ontik ve ontolojik mümkününü olanaklı kılar.

Düzyazı metinlerinde sözcükler, birbirlerine eklemlemelerinde ve bu sözdizimsel ilerleyişin cümlelerin sonunda kolaylıkla ve doğal olarak yarattığı anlam-bütününe ulaşmamıza izin vermek konusunda zorluk çıkarmazlar ama bu olanak şiir için geçerli değildir; çünkü şiir sözcükleri birbirleriyle ilişkilerinde doğal anlamsal ilerleyişi ihlal ederler, onlara her ulaşıldığında kendilerini yerleştirildikleri anlam ağından uzaklaştırır, kendi zamansallıklarını, mekânsallıklarını yaratarak belli bir otonomi içine yerleşirler. Bu da bizi, şiirseldeki anlam birliğini yakalamak konusunda zorda bırakır. Şiirseldeki her bir sözcüğün, söz grubunun bu otonom hareketliliği sözcük, gösteren ve gösterilen arasındaki ilişkiyi gizler ve her sözcük kendi başına bir dilsel göstergeye dönüşerek bütünlüğe kolayca ulaşmamızı engeller. Ancak şiirde anlam da bu engelin aşılma çabalarından ve bizzat bu engelin, çağrışımsal bir zenginliğe ve söz illüzyonlarına imkân veren doğasından ortaya çıkar, demek yanlış olmaz.

Sözcüklerin ve söz gruplarının otonom modülasyonu, rezonanslarla yarattığı sessel uzam,

her ses ve hecede dalgalanan özgün tını ve bütün bunların ortaya çıkardığı alterity (başkalık) ufkunu, onları tüm şiirsel sözcükler ve söz grupları için zevkli bir birleşme çağrısına dönüştürür. Likit bir algısal atmosferde gerçekleşen bu birleşmeler, hem tesadüflerin hem de düzenlenmiş karşılaşmaların ortaya çıkardığı bir özerk yapıda ilerleyerek gücünü korur. Uyak-redif; aliterasyon, asonans vb. sessel uyum araçlarının yarattığı imkânlarla anlamın indüksiyonlarına (bu bağlamda, sözcüğün anlamının, bir başka sözcüğün anlamıyla temas etmeden ortaya çıkmaması durumu) olanak tanıyan bu birleşmeler, anlamayı lezzetli hale getirirken bir taraftan da zorlaştırır çünkü serbest etkileşimlerin ve anlamın her yöne yayılmasının önünü açarak belirli, tanımlanmış statik anlamsal bütünlerin oluşmasına engel olur. Anlam, ancak anlamsal kümülatifin içinde spekülatif bir fetih nesnesi olarak aranabilir olur. Ve şiir sözcükleri her fethedildiklerinde kendilerini farklı anlamlar içinde açarak yeniden kaybolurlar. Çünkü her anlamsal belirlenim dünyadaki şeylerin önceden nesneleştirilmiş anlamlarına atıf yapılarak sabitlenecektir ama bu sabit de her an gerçekleşen bir değişimin girdabından kurtulamayacaktır. Bu nedenle şiir, isimlerle değil ama fiillerle sürekli bir akışın içinde adlandırılmaya ve anlaşılmaya çalışılacaktır.

Şiirsel muhayyele-imelem, karşılaştığı her nesne için bir çağrı yaratarak onunla yakınlık kurmaya çalışır. Bu çağrı düzyazıdaki rasyonel aklın algı ile nesnesi arasındaki mesafeleri ortadan kaldıran çağrısına benzemeyecektir, doğal olarak. Esasında dil ile nesnesi arasında her düzlemde kaçınılmayacak, bu tür zorunlu bir gerilim hep var ve bu durum, dilin en baştaki çaresizliğiyle ilgilidir daha çok. Ancak buna rağmen şiirsel dilin bu verili çaresizliği aşmak veya üzerinden atlamak için geliştirdiği özgün araçlar, varoluşu bize, bir paradoks biçiminde de olsa açabilmek için olanak tanır.

Düz yazılarda sözcük ile nesnesi arasında bir katılık, esneksizlik zorunlu olarak doğar; şiir, bu statik döngüyü aşma imkânı yaratmaya çalışır.

Şiirsel dilin nesnesine ulaşmak için kendini alışılmış anlamlardan, klişelerden, verili algıdan, katılmış formlardan azat etmesi ve nesnenin üzerini örtmüş tozları silkip atması onu yeniden yaşamın içine katmak için bir olanağa kavuşturur. Bu durum, Merleau-Ponty'nin fenomenolojik yaklaşımına özgü bir kullanımı ima eder, yani dilin “ampirik” araçsal kullanımdan kurtularak, “yaratıcı” kullanıma, kısacası üzerine oturtulacak hazır yazılımlardan sıyrılıp tüm anlamları içinde barındıran bir evrene dönüşerek kullanılmasına benzer bir olanakla kullanıma girmesi anlamına gelir. Ponty'nin : “ ...benim insan bakışım, nesnenin ancak bir yüzünü ortaya koyar, her ne kadar ufuklar aracılığıyla tüm diğer yüzleri hedeflese de. Daha önceki görülmelerle veya başka insanlarca görülmesiyle karşılaştırılması, ancak zaman ve dil dolayısıyla olur.” (1) dediği olanaklılık durumu da daha çok şiirsel dilin yaratacağı bir olanaklılık olacaktır. Çünkü şiir dili, bir fenomeni, gerçekte göremeyeceğimiz çoklu bir bakışın-perspektifin, bakmalarının ufkuna yerleştirir. Onu hem içerden hem dışardan bir bakışla kuşatır ve derinlerine nüfuz eder. Ayrıca hem kendisiyle hem de çevresiyle yeni, tuhaf, alışık olmadığı karşılaştırmalar için hazır tutar. Fakat şiirsel dilin ürettiği bu imkân aynı zamanda şiiri anlamayı zorlaştıran şeydir de. Çünkü söylendiği gibi şeyleri daha sahih açmak için verili anlamsal ağı yırtmak zorunda oluşu, onu, tanıdık olmayan, hakkında fikir sahibi olmadığımız, belirlenmemiş yeni bir anlam evreni içinde hareket etmeye taşır. Bu evren kaos ile düzenin bir aradalığını her defasında yeniden üreten bir dinamige sahiptir. Şiirsel imgede saklı bu kaos ve düzen birbirlerini karşılıklı olarak anlamsal yönden belirler ve değiştirirler. Bir tabloda renkleri gibi hem birbirlerini tamamlayarak renk armonisi sunar ve bir bütünlük fikri sunarlar hem de kontrastlarla birbirlerini iterek, çelişkiler üreterek anlamsal kışkırtmalar için boşluk üretirler.

Anlam, sözselin maddi biçiminin ve onda ifade edilen içeriğin bir olması, örtüşmesidir. Bir betimlemede sözcükler ile gösterdikleri nesnelere arasında gerçekleşen ilişki bağda bu sözü edilen birlik mevcut ise, her okunduğunda bozulmuyorsa orada anlamın oluşmasında ve o anlama ulaşılmasında zorluklar yaşanmaz. Ancak bu durum daha çok düz metinlerin işlenişinde mümkün görünmektedir. Şiirsel metinlerde sözcükler-sözel

ifadeler ve bunların maddi boyutu ile anlamları arasına ayartıcı ve yanıltıcı işaretler girer ve bu işaretler anlam taklitleri üreterek doğrudan tek bir anlamın oluşmasına engel olurlar.

Örneğin A. Hamdi Tanpınar'ın:

“Sarışın buğdayı rüyâlarımızın
Sükûnun bahçesi tılsım ve pınar”

...

dizelerinde sözcükler hiçbir tanımsal, yorumsal öngörüye izin vermeden duyulur olurlar önce. Oluştukları dizilim ve sıralanış şiirselin maddi boyutunun bir parlamayla ortaya çıkışına imkân vermesine rağmen imgelemimizin ufkunda anlamın kolayca belirmesine izin vermez. İlk kelimedenden itibaren anlamsal beklentinin ufku bir açılıp bir kapanarak bir gerilim yaratır. Buradaki şiirsel anlamın kolayca hiçbir indirgemeye olanak tanınamaması, akut anlamsal belirleşmeler bu gerilimin artarak sürmesine neden olur. “sarışın, buğday, rüya...” sözcüklerine ilişkin belleğimizde bulunan bilgi, bizi bu sözcüklerin, bu şiirdeki kullanımlarında içerilen anlamın bilgisine taşıyamaz, hatta bir yerde bir çeşit engele dönüşürler. Başka bir deyişle “sarışın, buğday, rüya” sözcüklerinin ilk ortaya çıktıkları anda neden oldukları yaygın-verili anlamsal bağlar, tam da bu nedenle bir paradoksla karşı karşıya olunduğunu bildirerek bu sözlerin bilindik hiçbir anlamla ilişkilerinin olmadığı türündeki bilinci dürterek uyandırır ve beklenti ufkunu karatarak sözsel bütünün opaque anlamsal oluşumuna zemin hazırlarlar. Çünkü paradoksal olarak şiirin anlaşılmasını zorlaştıran şey, sözcüklerin ilk ilanında rastlanan yakınlığı ve kolaylığıdır. Örnekte de görüldüğü gibi yalnız kendi yasasına göre oluşmuş olan şiirsel sözün dizilişinde sözcükler arasında meydana gelen çağrışımsal boşluklar, sözcüklerdeki otogenez, ritimsel ve anlamsal anaför, sesin form üzerinde yankılanan tekinsiz çekiciliği ve bütün bunların neden olduğu yığılım, birbirleriyle zorlayıcı, mütecaviz bağıllık ilişkisi, şiirin anlaşılmasında zorluklar yaratır.

Şiirsel bir metnin ve doğasının ne olduğu, ontolojik karakterinin neye, nasıl dayandığı sorularının geçmişte daha sarıh cevapları var idiyse de günümüzde bu soruya ikna edici açık cevaplar vermek daha da zor görünüyor. Şiiri karakterize edebileceğimiz edebi modaliteler, söylemler geliştirerek onu diğer türlerden ayırabiliriz ancak her yaptığımız açıklama çalışması daha fazlası için bir noksanlığa denk düşecektir.

Bu durum, şiir üzerine düşünmenin geçmişe nazaran daha az olduğu anlamına gelmez, tam tersine daha çok, çeşitli ve çok sayıda otoriteye bağlı olarak bu düşünme faaliyeti gerçekleştiği için böyledir. Ayrıca bu sonuç, nerdeyse her şairin ve şiir kuramcısının referans kabul etmeyen, kendini referans alan günümüz şiirsel üretim teknolojilerinden kaynaklanmaktadır. Fakat yine de oldukça zihin geliştirici şiirsel tanımlamalar ve tarifler yapılagelmektedir ki bu da meselenin olumlu tarafıdır. Örneğin Roman Jakobson'ın şiir nedir sorusunu cevaplandırırken ve şiirin doğası üzerinde düşünürken başka bir yaratıcılık sergilediğini görürüz. O, şiir nedir sorusunun cevabını doğrudan şiirsel metnin niteliklerini belirlemek üzerinden vermek yerine, "şiir olmayan nedir?" sorusuna cevap arayarak vermeye çalışır. Zira şiirselin ontolojik olarak ne'liğine kesin bir iddia ile cevap vermek zor görünmektedir. Hiçbir şair veya kuramcı, bu anlamda kendi cevabının katı'lığından emin olamaz. Çünkü şiir nesnesini ortaya çıkaran muammalı işlem, aynı zamanda şiir nesnesinin yarattığı hazzı da kaynaklandığı yer açısından gizemli hale getirir. Belki bu nedenle Jakobson'ın yöntemi bir sonuca ulaşmak açısından daha yaratıcıdır. Fakat buna rağmen şiirin ne olduğunu bulmak, içerdiği belirsizlikler ve çelişkiler nedeniyle herhangi bir tanımsal taslak ve öznellik konumundan öteye gidememektedir.

Diğer taraftan şiiri tanımlamak, doğasındaki öngörülemeyen tuhaflıklar ve yaratıcılığa açık, tekinsiz olasılıklar nedeniyle hep tehlikeli bir girişim olarak kalmaya devam edecektir. Zira tanımı yeterince açık yapmak da yapamamak kadar sakıncalar taşıyacaktır. Açık bir tanım yaptığınızda, şiirin muammalı doğasının hep bir fazlasını söylemeye izin veren yapısı sizi yanıltacaktır; kapalı yaptığınızda da zaten yeterince tanımlayamamış olmakla karşı karşıya kalmış olacaksınız. Ayrıca şiir, yapılan her tanıma karşı direniş gösterecektir, çünkü soyutlamalarla varacağınız nihai bir hedef olamayacaktır. Sonuç olarak şiiri tanımlamak zor ve netameldir diyebiliriz ve bu durumda şiiri, kendisiyle ölçmek ve yarattığı o gizemli hazzı takip etmek en doğrusu olacaktır. Şiirin herhangi bir kavramsal kalıba teslim olmayan öznel ve paradoksal yapısı, aynı zamanda gücünü de borçlu olduğu yerdire. Klasik estetiğin sınırlarını çoktan aşmış ama bir o kadar da birtakım göndermelerle o alanı yoklayan modern şiir girişimleri için şiiri, herhangi bir şiirsel pratik

biçimiyle sınırlamak ise özellikle modern, post-modern şiirin mantığı açısından hiç olanaklı değildir. Şiirin bu tanımlanması zor, tarih boyunca mutasyona uğrayarak gelen içkin doğası, onu, eleştiriye karşı da koruyan bir benzersizlikle tamamlar. Bu nedenle eleştirmek ve teorisyen için de şiirden bahsetmek, çoğu kez, uygunsuz bir retoriğe açık bir alanda yol almak anlamına gelir. Eleştirmen ve teorisyen ne kadar adil, titiz, açık bir sistem kurmaya çalışırsa çalışsın, sonuçta kendisi için başarısından bir türlü emin olamadığı bir çabaya ilişkin kritik bir verimlilik kaybıyla karşılaşmaktan kurtulamaz. Ancak bu tür çalışmaların neden olabileceği olası hayal kırıklıkları, öznelere için her durumda elde ettikleri tatmin ve haz duygularından daha zayıf olmalı ki yüzyıllardır da bu çalışmalardan geri durulmamış, şiir üzerine düşünülmüş ve teoriler üretilmeye devam edilmiştir. Bu yüzden şiirin, ince ve duyarlı ruhlarda yarattığı etki kadar, bu türün ne olduğu/olmadığı; nasıl olduğu/olması gerektiği de şiirsel hafızanın ve yazılı-sözlü literatürün kümülatifine eklenmiştir. Şiir salt etkili bir retorik aracı olarak değil, insan ruhunun gizli yansımalarının kaynağı olması yönüyle de insanın ontolojik anlamının bir içeriği olarak araştırma, inceleme konusu olmuştur. Felsefe tarihi, bu tür şiir üzerine düşünmelere, tartışmalara ilişkin sayfaları da barındırır. Şiirin felsefeyle teması da bu anlamda çok eskilere dayanır. Şiir de felsefe de dilin büyüklü karmaşasının, yaratıcı gücünün, zor ve çetrefilli semantiğinin farklı yüzlerini temsil ederler. Her iki türün anlaşılmasının zorluğu da bu farklılığa dâhildir.

Şiirin anlaşılması sorunu, bütün şiir türleri, poetik anlayışları, şairleri ve şiir metinleri için söz konusu değilse de şiir analizi, öznesi açısından hep netameli bir girişim olmuştur. Buna ilaveten özellikle bazı şairlerin kapalı ve zor anlaşılır şiiri, bir poetik arayış, sanatsal tercih ve yönelim olarak tercih ettikleri de görülür. Bu bağlamda, şiirin anlaşılma problemi için belli bir durumdan bahsedemediğimizden, her bir şairin poetik üretimi bağlamında anlaşılma sorununa tekil ve özgün yaklaşımlar getirmek gerekliliği doğar. Bu özgün durumları yaratan nedenler de durumun niteliğine ilişkin titiz ve sıkı bir analiz çalışması gerektirir.

1) Maurice Merleau-Ponty, Algının Fenomenolojisi, çev. Emine Sarıkartal ve Eylem Hacımuratoğlu, İthaki yay. 2016: 111

Kani ÇELİKARSLAN

*su akar, taş döner, un olur insan
usulca geçer ay, çekip gideriz buradan*

ben evin kayıp yıldızı

kuzeyde,
radyoda haberler dinleyen
gecenin anlatıcısıdır babam
keskin nişancıdır, dağları sever
tüfeği duvarda asılıdır.
annem gülüşüyle
akşamları yıldız gibi çocuklarını toplar
bahçeleri hep gül olur
yüzünde kuşlar uçardı.

o yıllar içli çocuklar büyüdü
başı bit, kirpikleri sarı orman
ben o zaman suskunluğuma bekçi
kendime görünmezdim.
kış günlerinde ayakları yün
yanakları kırmızı bir çocuk.
meşelerin arasında
ağaca bağlanmış çaput gibi yırtılıp
gönül çayırlarında ezilmiş
aşı tutmamış çağın ağacıydım.
sevgisizlikten ölmüş biri.

duvarı postla
boynuzlarla dolu olan evin
çürük elmasıydım
hep kendimden kaçtım.
sepetimi doldurdum
imdat bekledim
içimden bir işaret fişeği
kendimi boğmuş sesimle
ikinci yol bulmak istedim, olmadı.

içimi soğuttum
kapılarımı sınırlara açık bıraktım
insan yaşananların etkisinde
cebelleşip büyüyor
geçmiş hep yüzüme çarpan
vicdan, miras oluyor
bir el bekliyorum
ayağımdan bir türlü çıkmıyor dikenler.

en uzaktan
bugüne birikerek gelen
duyguların horultusuyum.
her yönü asfaltlanmış yolların
altında kalmış anılara gözüm
şarkılar yalnızlığımla bir olup
içimi, ormanlaşarak kapatıyor.

şu uzakta giden benim
köklerim nehirde umudunu gezdiriyor
yüzümü nereye çevirsem içim acıyor
eylülün toprağa gömülmüş silahıyım.
henüz kemiği kaynamamıştı yılların,
acılar zimmetimdeydi,
yaralarımın yanında yıllarca bekledim.

ben şimdi küpleri kırıp
uçurumlardan dolanarak geldim
yaşım hızla inzivaya gidiyor
aşağılarda zeytin ağacı ektim
kırk yıl ülkede yaşananların
çöpünü karıştıran kefenlenmiş biriyim
bir diğerim geçmişe takılmış
sevdiklerine çeşmeler yaparak iyi.

ey hafızam
taş taş üstüne koyan
tek sahip olduğum
söyle bana
bu kalanı nereye gömeyim.

ÇİZENEK

Önder Önerbay

Kent Yalnızları

ağlayan insanlar gördüm
kentler dolusu
kimseler aramaz onları
ıssız ve tanrısız yaşarlar
gülşeler bile zabıcalar bırakmaz
anıları karanfil kuyusu

ağlayan insanlar gördüm
kentler dolusu
kiminin cebinde birkaç cıvata
kiminin üst başı tebeşir tozu
his çırparlar hayata
elleri hırçın ve çocuksu

ağlayan insanlar gördüm
kentler dolusu
adamı kadın koklar
kadını adam saklar
bir felsefedir gümbür gümbür göğüsleri
düşleri var gül kurusu

Güz Gelince İstanbul'a

güz gelince istanbul'da kederinden çiçeklenir
kodaman prangalarına vurulmuş semtler
pervazlarda güneş uman saksılar ve çocuklar
tohumlarla bekler baharı
ne gelmez ki işçiler yanak yanağa gelince

güz gelince istanbul'a dair hep isli şeyler söylenir
herkes bedbaht ve huysuz
soğuklar mahcup sokulur derme çatma evlere
kar çatılara oturmadan kirlenir
bacaların dumanında mavi bir düşünce

güz gelince yağmur geçirir kirpikler uzun gecelerde
metruk evlerde küfür küpüdür çatısızlar
bir bıçak ağızdır soğuk ipince
ucuz ekmek kuyruğunda kim görünmek ister
iyi bir düşünceye muhtaçmış gibi öylece

DENEMELER

Murat KAYMAK

I- İyimserlik, Kötümserlik

Kötümserlik mi, iyimserlik mi?

Bardağın dolu tarafı mı boş tarafı mı?

Krizi iliklerine kadar yaşarken karamsarlığın kötümserliğe, umutsuzluğa, iyimserliğin de pollyannacılığa dönüşmesi mümkün.

Elbette üçüncü bir seçenek de var: Gerçekçi olmak!

Elde olanın bir bardak ve içinde bir miktar su olduğunu bilmek!

Ama insan gerçeği yalın haliyle kabul etmekte daima zorlanır. Çünkü gerçek, duygulara yalın haliyle hitap edemez. Onu duygularla buluşturacak sözcüklere anlamlara ihtiyacımız var. İyimserlik ve kötümserlik bir bakıma bu işi yerine getirir.

Bu durumda kötümserlik ve iyimserlik arasında bir tercih yapmanız gerekebilir.

Pascal, “*her iyi yaşamın sonu ölüm diyerek*” kötümserliğin daha nesnel doğrular içeriyor olmasından hareket etmişti. Orhan Murat Arıburun da o kısa ama muhteşem şiirinde benzer bir tutum takınmış gibidir: “*Dünya durdukça/umut fakirin ekmeği/Ye Mehmet ye/ Ye Mehmet ye!*”

İyimserlik umudu diri tutar. Umutsuzluğun gönüllü reddini sağlar.

Umudun olmadığı yerde insanoğlunun sorumluluk almasından, fedakârlıkta bulunmasından, yaşadığı acılara katlanma başarısından söz edemeyiz.

İyimserlik umudu besleyerek daima insanı harekete geçirir, kötümserlik ise boyun eğmeye, teslim olmaya...

Kabul etmeliyiz ki kötümserlik ile iyimserlik arasında bir tercihte bulunmak, diğerini kalıcı biçimde dışarı atmaz.

Yaşam, kötümserliğin gerçekçiliği ve iyimserliğin var ettiği çılgin umutlarla birlikte ilerler.

Yine de ikisi arasında önemli bir farklılık var: Kötümserlik sanki doğal bir durumdur, daha baskın yanımız gibidir. Bu nedenle iyimser olmak için biraz çaba göstermemiz hatta iyimser olmayı öğrenmemiz gerekir.

II- Okumayalım Mı?

Marx'ın her gün okumak ihtiyacı hissettiği Shakespeare kralcıydı.

Balzac, kralcı mı kralcıydı.

Pir Sultan kahrolsun padişah, yaşasın şah diyenlerdendi. Dostoyevski, sosyalizme uzaktı.

Tolstoy da öyle. Gorki iyi komünistti.

Nazım Hikmet kendisine vatan haini diyenlere “*Nazım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor*” diye cevap vermişti. İyi komünistti.

Heidegger, faşizmin hizmetine girmişti.

Carl Schmitt de öyle.

Ali Şeraiti islamdan sosyalizm çıkarmak için yaşamını adamıştı, islam adına canını aldılar.

Okumayalım mı?

***

Aristo, İbn-i Sina kimdi?

Moliere...?

Yaşar Kemal kimdi?

Sanat, düşünce, bilim, insanlığın birikimi ve insanlığın hizmetinde ise bir önemi var mıdır her durumda “kimdir” sorusunun?

***

İnsanlar bıraktıklarından ibarettir.

Sanatçılar, düşünürler kendilerini nasıl tanımlamış iseler öyledirler ama onların metinleri çoğu kez onların gündelik yaşamlarının dışında anlam kazanırlar. Bıraktıklarının kendi başına kimlikleri, anlattıkları vardır, yaşamlarıyla her zaman örtüşmeyen.

Onları okumamak için gerekçe üretmek, gönüllü olarak kendini insanlığın evrensel birikiminin dışında konumlandırmak anlamına gelir.

***

Nurullah Ataç'tan Melih Cevdet Anday dinlemiş.

O da “Sormuyorum” başlıklı denemesinde anlatıyor. Anday'ın adını hatırlayamadığı biri Ataç'a “*elimde güç olsa bütün solcuları asarım*” demiş. Bunu söyledikten sonra da tekrar Ataç'a dönüp “*sen şimdi neden diye soracaksın*” demiş. Ataç da başını kaldırıp gür bir sesle “*hayır sormuyorum*” demiş.

Bende Ataç'tan esinlenip “*neden okumayalım*” diye sormuyorum. Çünkü;

“*Ne seni durmadan izleyen sabahki gölgendir, Ne kalkıp seni karşılayan akşamki gölgendir,*”

SAYRI

geldiğim tozun rüyasından düştüm
bana isim verecek sessiz bir taşın üstüne
başka bir yer yoktu
içimin kumunu gizleyebileceğim
çok sık basıldı gölgeme, şeylerin kalbi ile
yüzlerin ve gürültülerinin muazzam dehşeti içinde

hatırlamaya benzerliğin ışığı ve olmayana yakınlık
alevin çiçeğe indiği, zamanın küllü sevdiği
bilinmeyen bir siyahın dudağını geçtim
geçer gibi sizden, size benzeyenden
başka bir yer yoktu ağzımın kalbini besleyen
başka bir yer yok
kalbimin kendi buketini toplamasına izin veren

ah bu tekrarlar pençesi, üzgünüm korusu
azıma alışın, çoğumu iyi hatırlayın
yükseldim kendimden, kanatlarımı bağışlayın
bu sizin ölü kuşunuz, “çok sevmişim” duruşunuz
fisıldıyor yaram
bıraktığınız gölgelerden
ağrımın kulakları sağır
ama sizi hep tanır bir yerlerden

gün döndüğünde ve sıradan alevler söndüğünde
yaktığım ateşin kızılından düştüm
bana iyi gelecek sert sevişmeler üstüne
zamanın ve gerçeğin ağzından daha zehirli
bir kalbi yoktu beni oynayan kadının
yarasa çılgılığı, kirpi ikilemi, karga telaşı
kendisi sesinde yaşadı
nemliyle yankılanan hoş boşluklara karşı

kırbaçladığım hayatın sırtından düştüm
bana çiyini verecek çimenlerin üstüne
çok sık basıldı gölgeme, gidenlerin ayağı ile
çok sık basıldı
yara yara, ağrı ağrı, veda vedaydı
giden sanrı, kalan ise hep Tanrıydı.

Günaşk RANCA

Flambur Üstü Atıca

DENİZ ÇERMAN

Eskitme ahşap camdan gelen ten delici soğuk kararlılıkla odaya, ardından alından inerek yüzünde dağılıyor; hilal güneşten peydahladığı ışıkla geceye saltanat kurmuş, günlerdir belki de haftalardır masada duran deri deftere gölgesini bırakıyordu. Defterin içinde bir mektup da varmış eve gelen bakıcı hemşirenin söylediğine göre. Açılmayı bekleyen bu defteri okumak için yeterli kabiliyete sahip biri yoktu evde. İçinde kopan vaveylaların yansımaları bıraktığı gözleriyle geceye, yıldızlar düşüyor yeryüzüne kahrından. Kirpikleri kaç günün uykusuzluğundan mı yoksa defterin sayfalarından çıkabilecek müphem cümlelerden mi titriyor bedeni ile birlikte bilmiyordu. Küçük odanın içinde son üç yılını geçiren Mahir yatağın demirlerini kaynaşmış bir karabasandan farksız görüyordu. Yatak bir tabut; yaşıyor, düşünüyor, kalkamıyor. Yürüyememek, tur atamamak, o çok sevdiği kedileri besleyememek onu zihninin karanlık dehlizlerinde çaresiz bırakıyordu. Silik olarak akılda kalan Camus'un satırlarında kendini hayatta düşlerken bir insanın yaşama bağlantısı nasıl olurdu diye kendine acımadan eziyet ediyordu. Radyodan gelen Erkin Koray sesi aklında kalan son anıları da harekete geçirmişti. Kim açık bırakıp gitmişti, haz mı alıyordunuz acı vermektен? Elem yok olsun artık. Göz bebekleri büyümüş, kapkara olmuştu mavi gözlerini gölgede bırakarak. Elinden gelse dile gelecek, mazideki gibi kendini çocukluğunun sokaklarında son bir türkü tutturunken bulacaktı ya da okulunda öğrendiği 'Yurdumda' türküsünü haykırarak söyleyecekti.

Tohumlar fidana, fidanlar ağaca...

Karadeniz'in köhne bir köyünde, ahırdan bozma bir çay ocağı olan Sadık'ın Yeri her günkü kemik kadrosuyla yine hararetle sohbetle tanıklık ediyordu. Spor konuşulsa futbol ile sınırlanırdı, siyaset konuşulsa konu hemen Atatürk Devrim'lerine gelir ve tartışma çıkardı, aile içi sorunlara gelince ise kim haklı kim haksız kavgasından birbirlerini boğazlama durumuna gelecek kadar atışmalar içerirdi bu sohbetler. Ali'nin, Narin'i kaçıran imam

nikâhı kıydırması memleket meselelerinden daha gündemde dururdu.

"Haberiniz var mıdır cadaloz bir Rus karısı getirmiş Memet eve, sorsan oğa çalışmaya gitmişti Rusya'ya. Karısı kumadan sebep Gümüşhane'ye babasının evine dönmüş." Çay kazanının başından sohbetlerin başlangıcını yapan çay ocağı sahibi Sadık bombayı ortaya atar, pimi çeker ve ortadan kaybolurdu ta ki biri çay isteyene kadar. Müşterisini, köy halkının huyunu iyi tanıdığı için daima bu yoldan gider ve kendi ekmeğini çıkarırdı. Çakallık yaptığını sanarken karakterini bilenler ise kale almayı geçirdi.

"Yapmaz Memet öyle bir şey. Sadık uydurma hele." Savaş gazisi olan Hünkâr Dayı bastonunu iki kere tıklattı. "Rahmetli babası hafızdı, onun yüzünü kara çıkarmaz." Yüzündeki gururlu ifade kırışıklarının arasından parlıyordu. Eski dostunun oğlu hakkında duyduğu cümleler ağrına gitmişti. Olamazdı, yapamazdı bunu.

"He ben da aynen öyle duydum, komünist bile olmuş dedi anası. Evde her şeyi eşit bölmüş da!" dedi çay ocağının kemik kadrosunun bir başka üyesi olan Hasan.

"Rus karısını da böler mi eşit bize?" Jön Ahmet'ten çıkmıştı bu söz.

"Edepsiz edepsiz konuşma hergele!" Hünkâr Dayı sakinliğini bozmadan sarf ettiği sözleri o an hiçbiri dinlemiyor gibiydi.

"Eşitlik diye kuduruyordunuz alın da! Bolca da patates yerler." Sigara içmekten rengi sararan dişleri arasından çıkan kıkırtı Hünkâr Dayı'yı kızdırmıştı.

"Milletin günahını çay ocağı köşelerinde almayın, karılarınızın ettiği gıy gıy lafları haburalarda satmayın."

"Amma abarttın be Hünkâr Dayı, eğleniyoruz işte ne güzel ya!" Jön Ahmet saçlarına Alman jölesini görmemiş gibi ve hunharca sürmüştü, aklınca köyün birkaç kızını etkileyecekti, var olan sadece uç kız idi. Biri de zaten kendi kız kardeşiydi.

Okumayı reddedip dedesinin deyimiyle ‘salahana köpek’ gibi ortalıkta geziyordu. Çay ocağının kapısı büyük bir gürültü ile açıldı, rüzgâr hızını alamamıştı. Zaten kulpu kırılmış olan kapı birden hızlıca açılınca yere düşmüştü. Muhtemelen köyün ebesi Ayşe Hala çoktan ekinlerinin başına koşmuştu bile. Sadık sesli bir küfür savurup ekmek teknesinin kapısını kontrole gitti.

“ Ne olacak yahu bu memleketin hali? Isınmak için paltomu yakacağım! Hayır, kafam benim böyle şeylere ermez he bir de tek kanal var ne diyor bu meret gene, dön dolaş aynı vukuatlar! Hanım bir yerden dırır, anam bir yerden dırır edip duruyor!” Nasırlı elleri bardağındaki son çay yudumunu içmek için gitmek istese de bitirmemek için de çaba veriyordu, biliyordu ki onu da içse içini ısıtmak için tekrar bir bardak daha almak isteyecekti. Yarım buruklukla fondipledi.

“ Samanlıktan kaldıramadım Zühtü diyor usta.” Keskin bir manevra ile elindeki bardağı genç oğlana fırlattı.

“Ula! Benimle alay mı ediyorsun sen? Asacağım kendimi gürgenlikten yukarı!”

“Senelerdir aynı terane, bıkmadınız he şu safsatadan! Memleketin hali hep aynıdır ya! Bundan otuz yıl geçse yine aynı olacak. Dinleyin da beni!” Karşı çıktı genç oğlan.

“ Afşata mı nafa mı ne? Ne bilirsin sen bet surat seni! Senin tuzun kuru tabii ev geçindirme gibi bir derdin yok! Yaş kaç senin yaş yaş hele onun hesabını ver.” Çay ocağının bir köşesine adeta ikamet eden emekli Engin Dayı, mahallenin gözünde başka bir hitabı yoktu, homurdandı. Toy oğlan ne bilirdi ki? Gazetesine döktüğü çay damlasından bile nem kapan Engin Dayı’nın yanına yaklaşan da olmazdı, şehir efsanesi midir bilinmez Rum olduğu için asabiyet kaynağının bu olduğu düşünülmüdü. Eşi de terk edip büyük şehre kaçmıştı.

Genç oğlan oturduğu yerde hafifçe kıpırdandı, yönünü iyice Engin Dayı’ya çevirdi. “Dayı tuzun kuru falan değil-”

“Ula! Git okuluna hayde o zaman ne işin var burada! Şeytan suparasi!” Hışım la sözünü kesti oğlanın.

“Hafta sonu dayı bugün, okul yok. İki gün sonra dönüyorum.”

“Ander kalsın memleketiniz de hafta sonunuz da!” Genç oğlan Engin Dayı’nın üstüne gitmekten hep hoşlanırdı. Sesli kakhaha patlattı.

“Paçarışlenmiş gibi bağırma!” dedi Hünkâr Dayı.

Biraz utansa da, Hünkâr Dayı söz konusu olunca saygısından asla ödün vermezdi, oğlana laf edemeden duramamıştı. “Muncurlere bak edepsiz.” Sinirle çay bir çay daha istedi Sadık’tan ve günün zaferi yine genç oğlana kalmıştı. Oradakilerin alışmış olduğu durumdu bu tabii.

“Kalsın dayı, he kalsın...”

Genç oğlanın adı Mahir’di.

Mavi gözlerini Karadeniz’den alan Mahir karakterini sakın ormanlarından almıştı. Hayat üzerine yaptığı garip tespitler dalga konusu olurdu okulda, hele köyde felsefe yapayım dedi mi tamamı. Rahmetli babasının oğluydu aynı, naif davranış ve tutumları kendisine hayran bırakırdı. Tek gayesi üniversitede başarılı olmak, köyden gitmekti ama öyle halkından uzaklaşmak için falan değil; yetişkin bir adam olup bu topraklara ve ona emeği olan insanlara vazifelerini yerine getirmek için geri gelecekti.

“Mahir, sen okuyorsun ya bizi de kurtarırısın değil mi paşam artık köye rahat kamyon getirtirsin he değil mi? Bak geçen gene gelmediler.” Dedi Sadık çay doldururken.

“Sadık amca öyle kolay değil ki be işler ama sözüm olsun kamyon getirteceğim rahatça.”

“Bir şey beceremezsin sen, sen gel anca burada laga luga yap.” Engin Dayı’nın siniri devam ediyordu Mahir’e.

“Aslanım Mahir, al bakayım bir çay daha. Boş ver onu.” Sadık hazırda olan çay tepsisiyle oğlanın başında dikilmişti bile.

“Kes tıraşı Sadık, bak Mahir asla buna yardım etme veya zırnık koklatma çünkü aha da burayı yeniden kırdırıp yaptırır sana.”

Tebessüm etti. “ Mühendis olacağım derken her türlüşünü olamam da!”

“Olursun olursun. Her türlüşünü olursun sen. Rahmetli baban gibi kafan çalışıyor senin antik kantik şeylere.” Hüzünle dışarı baktı. “Harbiden onunla burayı yeniden inşa edecektik.” Sadık dalıp gitti.

“İyi kurtulmuş senden o zaman adamı borca sokacaktın, yoracaktın.”

“İlahi Hünkâr Dayı, sizin konforunuz için da dedim bunu! Müşterim rahat etsin diye.” Dedi yarım ağız sırtan Sadık.

“ Ula rahat demişken aklıma ne geldi bilseniz.

Rahat edelim diye de ilerde fabrika kuracakmış, baraj filan dediler edecekmiş devlet buralara, İdris arazilerini şimdiden satmış gâvurlara. Zeki uşak. ” dedi Hasan, konu Engin Dayı’nın ilgisini çekmişti. “ İyi da yaza borçlu çıkmayız, usandım, bezdim! Nasıl oluyor he Mahir söyle bakayım her şeyi bilirsin gidip satayım benim yerleri.” Yakalarını çekiştirdi.

“Engin Dayı senin var zaten ufak tefek arazin neyini satıp da kar elde edeceksin da. Bırak emekliliğini yaşa, Ayşe Hala ile ekinlerini ek, söyleyin türkünüzü çayırda.” Mahir, Engin Dayı’nın yüzünü yine ekşitmişti, bu oğlan bu adamı kalpten götürecekti bir gün.

“Daha iyi da üç kuruş alıyoruz ona kar mı denir, satalım daha çok para gelir da. Bak Çernobil’e zarar etse da para kazanıyor.” İkinci çayı ona keyifli gelmişti.

“Karı mı önemli? Karadeniz’e olan zararı ne olacak. Hastalıklar artacak ilerde ohoy şimdi hiçbir şey görmüyoruz, yaşamıyoruz.”

“ Dedi gene oradan çokbilmiş uşak, ona bir şey sorsanız der yine yasak!” Evet, Engin Dayı işin içinden çıkamayınca atma türkü yoluyla laflarını evirir çevirir söylerdi.

“Nazım da demiş oradan sen yanmazsan ben yanmasam, Engin Dayı başladı gene ah şu tarlaları satsam.” Mahir’in kıvrak zekâsı altmışlık adamların atma türkü birikimlerini anında toza çeviriyordu.

“Ben de Engin isem satar giderim, bu uşağa da ah nah veririm.” Ne yapıp ne edip bu oğlanı alt etmek istiyordu, asabını bozuyordu cin fikirli olması.

“Pes ediyorum, hadi kaçtım ben. Allah’a emanet. Ama şunu unutmayın, gün gelecek topraklarımızı döneceğiz, bağlıyız biz, kopamayız. Para hırsınıza yenik düşüp satmayın toprağımızı. Demedi demeyin.”

Çay ocağından ayrıldı para ödmeden, tatlı yanı da buydu orada vakit geçirmenin. Hiçbir şekilde ondan para almazdı Sadık. İyi, hoştu bu durum ama büyükleri keşke biraz daha o temiz ve erişkin akıllarını kullansaydı; parasızlık, geçim derdi sıkıntısıyla yanlış karar sonucu güzelim nehirlerinden, ormanlarından olacaklardı. Kuşları o karanlık fabrika dumanlarına esir etmek caniceydi. Gürgeç, fambur ve daha nice doğal kokuları kömürün geniz yakıcı pis etkisinden korumayı kimse istemiyor gibiydi. İçi kahroluyordu,

patlıyordu adeta; nasıl laf anlatacaktı, sözü geçmiyordu şu küçücük köyde. Patkanın dibinde bulunan evine doğru yol aldı. Kafasında büyük dayıların dedikleri dolanıp duruyordu. Haklı olma ihtimallerinden dolayı mıydı bu baş ağrısı yoksa başaramama korkusundan mı? Hepsiydi sorun. Ayağına takılan çakıl taşını çaylığa fırlattı tüm hıncını çıkarırcasına. Şu çakıl taşına bile zarar gelmesinden korkuyordu. Ofladı. Haykırmak istedi dağlara, yapamadı.

“Mahir?” Toprak, vatandı, emekti ona hiç kıyılır mıydı? Bir dakika, biri ona mı seslenmişti?

“Mahir, leylaya dönmüşsün. Hayırdır?” Sırtında ufak sepetle, çilleri arasından parlayan yeşil gözleriyle meraklı bakışlar atan Zeynep’i görmek de onun huzurunu iyice kaçırmıştı. Ne olurdu babası olacak o Engin Dayı kendi kızını okutsa, memleket harika biri daha katkı da bulunurdu. Tüm gün çay ocağında ahkâm kesmek işine geliyordu, eşi ve kızı hamaldı ya!

“Ah yok be, derslere kafa yordum bu ara.” Bir şeyler geveledi.

“Gideceksin buralardan. Ne kadar şanslısın Mahir.” Derin nefes aldı, sırtındaki sepetin ipleri omzunu kesiyordu, yüzünü ekşitti.

“Herkes tutturmuş gideceğim diye yahu yok geri geleceğim!” Sinirle bağırdı. Zeynep’in de sözleri sanki onun patlama eşliğinden çıkarmıştı. Bu ani çıkış Zeynep’i şaşırtmıştı.

“Tamam, kızma iyiliğin için demiştim. Geri gel ve ne olur buraların yok olmasına izin verme Mahir. Gözünü seveyim. Babamı tanırsın, satacağım diyor her yeri. Muhtarı da almış arkasına ağız açmak mümkün değil evde bu konuda.” Yalvarıyordu.

“Zeynep... Çabalıyorum, güven bana da diyemiyorum. Umut olmak istemiyorum.”

İkisinin de gözlerine hüznün çöktü.

“Sen de olmazsan kim olacak umut bize, Jön Ahmet mi?” Dudakları kıvrıldı buruk şekilde.

“Olur, da, o da olur umut.”

“Hayırlara gitsin, Mahir. Ne demiştik öğretmene-mize, can verir doğaya, ormanlar yurdumda...” Sesi sona doğru titremişti. Saf kalpli bir kızdı çocukken de, hiç değişmiyordu. Sarılmak istese de kıza yapamadı ve bu fikrini hemen öldürdü zihninde. Birileri görür diye değil, üzülmemek için.

“Kendine iyi bak Zeynep, iki gün sonra gidiyorum Ankara’ya. Dikilme burada bu şekilde.” Dedi ve arkasına bakmadan yürümeye devam etti.

Gölbashi ayazı yüzüne Çin iškencesi çektirirken bir yandan, yoldan taksi geçiyor mu diye kontrol ediyordu. Yeşillerin arasından çıkıp bu bozkır şehre alışmak kolay olmamıştı; bazı zamanlar alamadığı yosun kokusuna hasretinden ağlardı. Kuru soğuk, kuru sıcak ve ayazdan oluşan bu yabancı memlekete hayranlık da beslemiyor değildi. Ah, başkent ya... Atkısına daha sıkı sarıldı, kulak ısırması olmaktan tırsıyordu. Karşı yoldan gelen köpek gözüne ilişti, yürüyüşünü hızlandırdı. Senelerdir bu şehrin köpeklerine alışmamıştı. İçi cızlıyordu soğukla birlikte, biraz da köpek korkusu. Annesinin muhtarın telefonundan aradığı zamanki dedikleri kulağından girip yüreğine acılar bırakmıştı. Çıkmıyordu, mihlanmıştı tüm sözleri. “Oğlum, Mahir... Sakın geri gelme, köyün bıraktığın kadar masum değildir. Buraları hep parsel parsel sattılar. Sorsan her yer hala bizim, ah oğlum...”

Çocukken çıkmadığın o topraklar artık ellerin oldu. Kana kana su içtiğimiz poarımız bile elden gitti. Geri gelmeni dört gözle bekleyenler var ama gelme. Oralarda kariyerini ne edersen et ben anlamam, okumadım etmedim hiç... Hayatını kur. Çay ocağının olduğu arazi de gitti oğlum. Sadık perişan oldu, kira üstüne kullanıyordu bilirsin. Sakın ola gelme. Senin hayatını da karartırlar. Engin Dayın olacak o şahıs tüm köyün içinden geçti muhtarla birlikte. Zeynep vardı ya, o ufak tefek kız karşı çıktı. Engelleyemedi, kayboldu yeşilimiz. Gelme oğlum, gelme. Beklediğin yerler değildir buralar artık. Ah be oğlum biz bitmişiz...”

Kırgın yüreğine söz geçiremezdi. Büyüklerine gurur yapmanın sırası değildi belki de ama annesinin dediğine göre bitmişlerdi. Mavi ile yeşilin eşsiz birleşimi memleketine darılmıştı. Fırtınalı denizine, dengesiz havasına, dik yokuşlarına varıncaya kadar kırgındı. İnsan hata yaptıysa toprak parçasının ne suçu vardı belki de; ölen çocukluğuydu, gençliğıydi ve en önemlisi doğasıydı. Memleket! Küsecek miydiniz Mahir ile yıkılacak mıydı bağınız? Yazıktı. Onlara bahşedileni mahvetmenin günahı ile yaşayamazdı. Adım atmak mı oraya, asla! Gurbette perişan olmayı yeğleyecekti memleketini istemediği vaziyette bulmamak varken.

Güle güle, Karadeniz. Sönmesin atıçalar.

*

Kadın usul adımlar atarken zemin adeta kayıyordu, bulanık zihnine yön veremiyordu. Koridorun sonundaki odada kalan yaşlı adamın duygularını incitmekten korkuyordu; elinden bir şey gelmeyecekti ve bu durum onu kahrediyordu. Gizlice o mektubu açıp okumak hadsizce bir hareketti ama her şey o yaşlı adam içindi, çevresine emek vermiş naif adam içindi. Kapı kulpuna elini attı, kapıya yaslandı. Nefesi sıklaştı, düzene sokmaya çalıştı; oluşan stresin kaynağı tamamıyla mektuptu. Anlık cesaretle kapıyı açtı ve içeri girdi.

Odanın duvarları bembeyazdı. Tek bir minik bir nokta bulmak imkânsızdı. Güneşlikler açtıktı, asla hava kararınca bile kapanmazdı.

Mahir’in garip huyuydu, kapattırmazdı. Mahalledekiler kırk altılık raporuna sahip bir adam olarak bilirdi Mahir’i. Günün yirmi dört saati açık güneşlik olacak iş değildi. Duvarda asılı Paris’ten armağan olan tablo, yerde Orta Doğu etnik desenli halı ve pencerenin dibinde eskimiş çalışma masası... Gözleri her gün aynı olan bu manzaraya hâkimdi kadının. Sıkılmıyordu aksine huzur buluyordu bu odada. Güneşlikler sorun değildi. Ah, tabii bir ara güneşliği kapatmaya yeltendiğinde adamın acı inlemeleri engel olmaya yetmişti.

Mahir’e çevirdi bakışlarını. Yorgan bağımsızlığını ilan etmiş, yataktan sarkıyordu. Düzeltmedi, oda yeterince sıcaktı. Gerginlikten daha sıcak geliyor da olabilirdi. Dudakları kurumuştur kadının, dilini hafifçe gezdirdi dudaklarında. Konuşmaya başlaması gerekti. Boğazını temizledi. “Mahir Bey, sizin için mektubu okumamı isterseniz gözlerinizi iki kere kırın.” Dedi temkinle. Mahir’in en ufak bir göz hareketini bekledi fakat kıpırdamıyordu öyle ki göz bebeklerinde titreşim bile görünmüyordu. Bu sefer yanına yaklaşıp gözlerine bakmak için eğildi. Nefes alıyordu, bir ihtimal öldüğünü de kafasından geçirdi.

Gözleri dışarı kilitlenmişti adamın. “Mahir Bey, lütfen tek bir hareketinizle okumaya başlayacağım mektubu sizin için. Belki de sizi mutlu edecek veya... Ne bileyim doğru bildiğiniz yanıtları öğrenmiş olurduz.

İnanın bana.” Dudaklarını dişledi aniden, pot kırmıştı. Mektubun içeriğini bildiği için gerginliğine ve heyecanına engel olamıyordu. Mahir’in geçmişini rahmetli eşi Sare Hanım’dan dinlemişti.

Memleketi ve insanları için canını feda edebilecek olan bu adamın hayal kırıklığı inanılmaz acı veriyordu. Kendi çocuklarına eve gidince bu adamın öyküsünü hep anlatırdı.

Mahir'in gözlerine gölgeler iner gibi oldu, dağıldı; yaşlar hazırdı ve damla damla şakaklarından aktı. Göğsündeki ağrıya katlanabilir miydi, enerjisi mi kalmıştı? Yastığı, yorganı, çarşafı ona pranga olmuştu; dışarıda evinin önünden gördüğü ağaç ona neden artık darağacı olmuştu?

“Mektubu ben okudum... Duygularım darmadağın. Keşke desem de benim elimden bir şey gelmez... Anneniz, yalan söylemiş... Neden böyle bir şey yaptığımı ben bilemem tabii. Köyünüze hiç zarar gelmemiş, sizinle irtibat kuramayınca hiç kimse topraklarınızı çocukluk arkadaşınız Jön... Ah evet Jön Ahmet ekip biçmeye başlamış. Hasretinize yazık oldu Mahir Bey, keşke gurur yapmasaydınız. Çocukluğunuz hiç ölmemiş!” Kadın gözyaşlarını bıraktı, tutamıyordu. Sevinçle karışan hüznü, acı ağır gelmişti.

Bedeni hareket edemese de kalbinin atışlarını hissetmek mümkündü Mahir'in. Duyduklarına inanmak istiyordu, buna çok ihtiyacı vardı. Onu kör dehlizlerden kurtaracak şey buydu. Gözlerini kadına çevirdi. “Mektubu yazan kişi Zeynep Şahin adında bir yaşlı teyze, aslında kendisi yazmamış, torununa yazdırmış. Çocukluk arkadaşınızmış, kesin hatırlarsınız kadını. Çok pişman gerçekleri size zamanında diyemediği için ama ne yapsın dağın başından siz ülke ülke iş peşinde koşarken ulaşamamış kadıncağız... Torunu sizin derneğin isminizi sosyal medyada aratınca bulmuş, ne güzel tesadüf değil mi! Ve bir sürpriz daha! Hafta sonu sizi görmeye gelecekler! Mahir Bey. Hasretinizi bitireceğiz!”

O an, Mahir tabundan kalktı.

O an, Mahir, ormanlarında koşmaya başladı yeniden ayakları olmadan; denizlerine daldı elleri olmadan ve tekrar havasını çekti Karadeniz'in içinde acı olmadan. Senelerdir bekleyen türküsünü vuslata kavuşturdu.

Can verir doğaya, ormanlar yurdumda.

Flambur Üstü Atıça: Doğu Karadenizde Kullanılan yeni çiçek açmış ıhlamur anlamında söz.

NOSTALJİ

I
kalbimin b yüzünün
ilk şarkısıydın sen
kalemle geri sardıkça günleri
içimde çınlar sesin

II
karnı şişkin telefon kulübeleri
beklerdi her köşe başında
ayrılık haberlerinde
yutkunurdu jetonlar
çalmıyor ah ne yazıkıyari akordiyon kapıları
en sevdiğimiz şarkıyı

III
yürüyen adamlar vardı yanımızda
kulaklıklar takılırdı
yürümezse aşklar
ve sen vardın hayri abi
küçük pasaj içinde
ada'nın altında, merdiven ortasında
yüksel'in girişinde
çay içerdik engürü'de

IV
sakarya'da türkülü ve çakırkeyif
balık ekmek üstüne
hüsmen ağa turşusu
ya da hosta döner
ver elini kurtuluş, kolej'de bebeler

V
karanfil kokardı sokak
olgunlar: kitap mezarlığı
meceburen
ikinci el sevilir bazıları

VI
ankara'da
kızılay'da
postanenin tam önünde
zaman bileklere yapışır
ankara'da kızılay'da
postanenin tam önünde
herkes herkese yakışır
ankara'da kızılay'da
postanenin tam önünde
insan yalnızlığa da alışır

Sedat MERCİMEK

CAMILLE CLAUDEL

Yaratıcılıkta 30 Yıl Akıl Hastanesinde 30 Yıl
Doç.Dr. Melek ŞAHAN

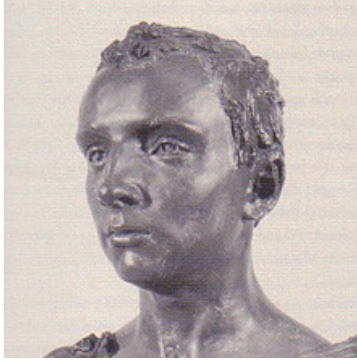
Camille Claudel
1864-1943

Aisne'de doğmuştur. Küçük yaşlardan itibaren çamurla çalışmalara başlamış, 12 yaşında yapmış olduğu Napolyon, David ve Goliath, figürleri vardır. Camille Claudel'in heykellerini gören Alfred Broucher yeteneği karşısında büyülenmiş ve babasına Paris'e gidip iyi bir heykel eğitimi alması yönünde tavsiyelerde bulunmuştur.

Annesi hiç bir zaman kızının sanat aşkını onaylamasa da babası maddi manevi hep Camille'nin en büyük destekçisi olmuştur. Annesi için pek de ideal bir genç kız modeli değildir, hele de o yılların erkek ve kadın rollerini son derece başarıyla sindirmiş olan kız kardeşi Louise ile kıyaslanınca. Babası ise, son derece ciddi ve otoriter bir adam olmasına rağmen kızının heykele olan yeteneğini sonuna kadar desteklemiştir. Hatta kızının bu konuda iyi bir eğitim alması için ailesini alıp Paris'e yerleşmeye karar vermiş, böylelikle aile 1881 yılında Paris'e taşınmıştır ve Camille 17 yaşındadır.

Camille Claudel kız öğrencileri kabul eden nadir özel akademilerden biri olan Akademi Colarossi'ye kabul edilmişve heykeltıraş Alfred Boucher'den ders almaya başlamıştır. O tarihte kadınların, büyük sanat akademilerinde eğitim alması onaylanmadığından, kız öğrenciler büyük sanatçıların özel atölyelerinde ders almaktadır. Claudel 1883'te bir grup genç kadın sanatçıyla birlikte Auguste Rodin'in atölyesindeki heykel derslerine katılmaya bu şekilde başlamıştır. Bu tanışma Claudel'in hayatında bir dönüm noktası olmuştur. Hayatına yön verecek tutkuyu, aşkı, sevgiyi, rekabeti ve acıyı bu kişiyle yaşayacaktır. İki sanatçının bir arada üretmesinden ve beraberliklerinden kaynaklı, izleyen tarafın çok farklı sanatsal veya kişisel iddialar her zaman olmuştur.

Kimi zaman Claudel'in Rodin'den etkilenerek Rodin gibi heykeller yaptığı, kimi zaman Rodin'in bazı heykellerinin Claudel'e ait olduğu sıkça ifade edilmiştir. Claudel'in eserlerinin gelişimi büyük ölçüde Rodin'e bağlansa da, sanat yeteneğinin kişiselini vurgulayan sanat tarihçileri çoğunluktadır. Yazar ve sanat eleştirmeni Octave Mirbeau onun bir dâhi olduğunu söylemektedir

Resim 1. Paul Claudel (kardeşi) 1881

Resim 2. Diane 1881

Resim 3. La Vieille Helene 1885

Gerçekten de ilk heykellerine baktığımızda, 1885 yılında yaptığı büstü “La Vieille Helene” (resim 2), o dönemin anlayışı içerisinde çok yenilikçi, cesaretli, özgün ve yaratıcı bir anlayıştır.

İlk tanıştıkları dönemde Rodin Cehennemın Kapıları (1880-1890) adlı unutulmaz eserini yapmaktadır. Rodin’in bu eseri Claudel’in yoğun etkisi ve yardımıyla yaptığı, hatta Rodin’in, başarısının büyük bir kısmını Claudel’e borçlu olduğu söylenir. Bu düşünceler çok da garipsenmeyebilir, çünkü Rodin en unutulmaz eserlerini Claudel’le birlikte olduğu yıllarda yapmıştır. Tüm bu çelişki gibi görünen ifadeler çok da önemli değildir belki de. İki büyük yeteneğin bir araya geldiğinde olağanüstü işler çıkarmalarından daha normal ne olabilir ki? Bu konuda bizlere bir bakış açısı sağlayabilecek birkaç örnek verilebilir. Biri Claudel’in 1887’de “Jeunne File de la Garbe” (resim 6) adlı eseridir. Sağ eliyle hafifçe omuzuna dokunan, başı sağa dönmüş ve oturur şekilde betimlenmiş bir genç kız

figürüdür. Aynı hareket ve duruşa sahip “Galatee” (resim 7) adlı eser de Rodin’e aittir ve 1889 yılında mermer ile çalışmıştır. Tarih açısından değerlendirildiğinde resim 6 ve 7 arasındaki benzerlik dikkat çekicidir. Heykellerin yapım tarihi Paris Rodin Müzesi kaynağından elde edilmiştir.

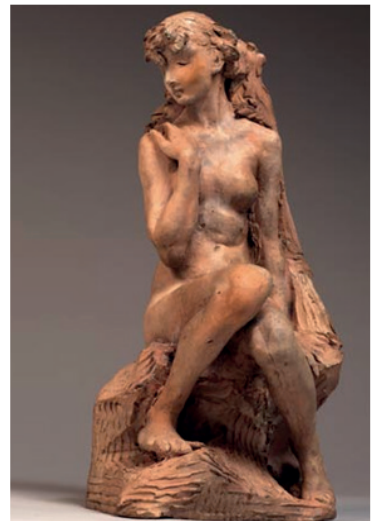
Aynı şekilde Claudel’in Sakuntala ve onun gerçek aşkı Nirvana’yı betimlediği eseri “Sakuntala” (resim 8) ile Rodin’in “Sonsuz İdol” adlı eseri birbirine yakın tarihlerde çalışılmıştır. Claudel eserine 1886’da başlamış ve 1888’de bitirmiştir. 1895’de Chateauroux Müzesine vermiş uzun yıllar depoda kalmış ve bu süre içerisinde bazı hasarlar görmüştür. 1905’te mermer kopyası yapılmıştır. Eserlerin ortaya çıktığı yıllara bakıldığında iki sanatçı ve aşkın ayrı ve çatışma içinde oldukları döneme rastlamaktadır. Her iki sanatçının da duyduğu özlem ve duygusal yoğunluğun eserlerinde benzer şekilde dile gelmiş olması onların ruhsal beraberliğinin de kanıtı gibidir.

Resim 4. Eğilen Adam, 1888

Resim 5. Claudel, Jessie Lipscomb Atölyede, 1887

Resim 6. Jeunne File de la Garbe 1887

Resim 7. Galatee, 1889
(Auguste Rodin)

Resim 8.
Sakuntala, 1888, Bronz

Resim 9.
Rodin, sonsuz İdol

Resim 10. Rodin, 1888

Rodin'in Camille'den esinlenerek yaptığı heykellerden bazıları şunlardır: 'Geçici Aşk' (1884), 'Sonsuz Bahar' (1884), 'Seher' (1895), 'Açgözlülük ve Şehvet' (1885), 'Faun and Nymph' (1886), 'Öpücük' (1886), 'Paolo & Francesca' (1887), 'Adonis'in Ölümü' (1888), 'Sonsuz Saplantı' (1889), 'Danaid' (1885).

Caudel'in 1883'te Rodin ile tanışması aslen Alfred Boucher'in bir süreliğine öğrencilerini Rodin'e devretmesiyle gerçekleşmiştir. Aynı grup sonradan Rodin'in atölyesinde çalışmalarına devam etmişlerdir. Tanıştıklarında Rodin o unutulmaz eseri "Cehennem Kapıları"nı (1880-1890) yaparken Claudel kendisine yardım etmiştir. Rodin bu olağanüstü yetenekten çok etkilenmiştir ve artık en az kendisi kadar yetenekli bir kadın olarak da onu büyülemesi, ilişkilerinin boyutunu değiştirmiştir.

Rodin ile Claudel'in birlikteliği başladığında Rodin 43 yaşında ve Rose Beuret ile 19 yıldır birlikte. Claudel ise 19 yaşındadır. Claudel 1884'te ilk sergisini açtığında Rodin'in stajyeri konumuna gelmiştir. Ancak Camille'in rolü sadece bundan ibaret değildir, o aynı zamanda onun asistanı, modeli, sırdaşı, sevgilisi ve ilham perisidir. Camille 1885 yılında resmi olarak Rodin'in ortağı olmuş ve arkadaşı Jessie ile birlikte atölyede çalışmaya devam etmişlerdir. Claudel ile Rodin'in çok tutkulu ama bir o kadar da sıkıntılı ilişkileri olmuştur. Rodin ile devam eden tutkulu aşkı onda büyük yaralar açmış ve gelişen olaylar ruhsal durumunu derinden sarsmıştır. Rodin'den hamile kalan Claudel geçirdiği bir kaza sonucu bebeğini kaybetmiş ve bu büyük depresyonlarının

da başlangıcı olmuştur. Böyle bir yaşam tarzının hoş karşılanmadığı o tarihlerde annesi Claudel'i reddetmiş ve Claudel evden ayrılmak zorunda kalmıştır. Zaten annesiyle arasında küçüklüğünden beri, Claudel'in sanat aşkı yüzünden çatışmalar yaşandığı bilinmektedir. Böylece Rodin'le birlikte yaşamaya başlayan Claudel, 1898 yılına kadar fırtınalı aşk ve sanat yaşamına devam etmiştir.

Rodin'in büstü (resim 10) 1892'de sergilendiğinde, Rodin bunun Donatello'dan bu yana yapılmış en iyi büst olduğunu söylemiştir. Claudel bu büstü 1888 yılında henüz 24 yaşındayken yapmıştır. Sanatsal dili ve yeteneğinin etkileyciliğine kapılmamak imkansızdır. 1890'lara gelindiğinde Claudel artık yeteneğiyle nam salmış olan ve sanat çevreleri tarafından saygı gören bir sanatçıdır.

Ama mesleğini Rodin'in kanatları altında sürdürme hali Claudel'in bağımsız ve güçlü kişiliğine çok uyan bir durum değildir.

Hele de bu ilişki sadece işle sınırlı kalmayan ve şiddetli aşk kavgalarına sahne olan tutkulu bir ilişkiyse. O dönemde yaptıkları heykeller ne kadar sağlam ve muhteşemse, ilişki de o kadar çatırdayan ve yıpratıcı bir hal almıştır. Claudel, Rose'dan ayrılmasını ve kendisiyle evlenmesini istemiştir. Rodin, iki kadın arasındaki gerilimle yaşamaya dayanamayıp, Rose ile oğlunu alarak şehirden ayrılmış ve Claudel ile iletişimini kesmiştir. Claudel; "Daima benimle olup bana iyi bakacağına söz vermiştin, nasıl olur da bana yazmaz ve beni görmeye gelmezsin? Sanıyor musun ki umutsuz ve habersiz aylar ve yıllar geçirebilirim?" diye yazmıştır. Sonrasında kendisini toparlamış, sanatı ve geleceği için çok sıkı bir çalışmaya girmiştir.

Claudé "Dua Eden Küçük Kız" (1889) heykelini yaptığında Rodin ile yolları ayrılmıştır. 1891'de 'Vals'ı' çalıştığında kesin olarak bilinmese de Rodin ile tekrar bir araya geldikleri söylenmektedir.

Ayrılıklar, birleşmeler ve tartışmaların ardından bir yol ayrımına gelen Claudé, yoluna tek başına devam etme kararı almış ve Rodin'i terk etmiştir. Ama bu ayrılık onun için oldukça acılı bir dönemin de başlangıcı olmuştur. İşin ilginç yanı Claudé, "Vals", "Clotho", "Olgunluk Çağı", "Geveze Kadınlar", "Sakuntala" gibi en önemli heykellerini, Rodin'le en büyük kavgalarını ve acılarını yaşadığı dönemlerde yapmıştır. 1903'ün başında Salon d'Automne'da eserleri sergilenmiş ve büyük bir hayranlık toplamıştır. Ünlü sanat eleştirmeni Octave Mirbeau'nun da dediği gibi 'kadın bir dahiydi'. Claudé'in Rodin'le ayrıldıktan sonra sanatı, daha özgür kalmış klasik heykelden uzaklaşarak Art Nouveau'ya yaklaşmıştır. "Olgunluk Çağı" isimli eserinde Rodin'le olan ayrılığının tüm acılarını yansıtmış olan sanatçı ayrıca heykelde oniks malzemesini (resm 12) kullanan ilk isimdir. Claudé, Rodin ile ayrılışının ardından insan ilişkileriyle ilgili düşünceyi kışkırtan çalışmalar yapmıştır. Olgunluk Çağı adlı grupta arkada yer alan figürü kendisi olarak tanımlayan Claudé, kendisini "yalvaran kadın" olarak adlandırmıştır. Bu adlandırma aynı zamanda onun kaderinin trajik yönüne işaret etmektedir.

Heykele ruh veren sanatçı olarak bilinen Claudé, "Olgunluk Çağı" heykelinde yarattığı güçlü etkiyi "Clotho" (resim 11) adlı eserinde de yaratmıştır. Clotho Grek-Roma mitolojisinde insanoğlunun alinyazısını oluşturan Üç Kader Tanrıçasından en küçüğüdür (veya doğum olayından sorumlu olanıdır). Burada çok yaşlı bir kadın olarak tasvir edilmiştir.

Claudé bu eserinde kim olduğu tanınmayan bir betimleme yapmıştır. Clotho'nun saçları o kadar çok ağırlaşmıştır ki, kendisini felç etmek üzeredir, kendini saran saçları hayatın dişlisi gibi onu sarmaktadır. Bu heykel belki de Claudé'in kader-alinyazısı ile ilgili düşünce ve duygularını ifade etmektedir. Bazılarına göre bu heykel, Rodin ile olan geçmişiyle ilgili olarak, duygusal çıkmazlarını ve kendi kaderinden korkusunu anlatmaktadır. Rodin'in Claudé ile görüşmedikleri dönemde çevresine söylediği şöyle bir övgü vardır:

"Ona altını nerede bulacağını söyledim. Ama

bulduğu altın kendi içindeydi".

Claudé'in heykelleri inanılmaz iyidir, sadece hayranlık değil, düşmanlık da çekecek kadar etkileyicidirler.

Claudé 1898'den sonraki döneminde, hem bir kadın sanatçı olarak yaşadığı yüzyılı, hem de özel hayatındaki sorunları göz önüne alındığında, pek çok bakımdan yalnız kalmıştır. En büyük destekçisi babasını kaybetmiş, ona büyük bir hayranlık besleyen erkek kardeşi de diplomat olduğu için Çin'e yerleşmiştir. Üstüne bir de karşılamakta zorlandığı maddi sorunlar eklenince Claudé'in ruh sağlığı giderek bozulmaya başlamış, bir gece geçirdiği sinir krizi sonucu birçok eserini parçalamıştır. Yaklaşık 90 adet heykelini, eskizlerini ve çizimlerini yok ettiği bilinmektedir.

Resim 11.
Dua Eden Küçük Kız,
1889, Bronz

Resim 12.
Vals, 1891,
Bronz

Bir süre sonra ciddi paranoya belirtileri gösterdiği ve akıl sağlığını kaybettiği gerekçesiyle ailesi tarafından, Rodin'in de desteğiyle 10 Mart 1913'te bir akıl hastanesine yatırılmıştır. Bir rivayete göre eserlerini ve fikirlerini çalmakla suçladığı Rodin, onu daha büyük bir yetenek olduğunu bildiği için ve kendisini geçmesini önlemek için hastaneye kapatmıştı. Hastanede heykel yapmasını izin vermediği bilinmektedir. Oysaki o, ölene kadar heykel yapmak istediğini söylemiştir. Bir başka rivayete göre de Claudé'in hastaneye kaldırılışından sonra Rodin'e yarım felç inmiştir. Karısı Rose Beuret'in aktardıklarından: "Kimi zaman beni tanımıyor. Şöyle diyor; Karım nerede? Ben de, buradayım ben sizin karınız değil miyim? Diyorum. Evet, ama Paris'teki karım, onun parası var mı acaba?"

Camille Claudel'in akıl hastanesinden yazmış olduğu mektuplar belgelidir. Rodin'in kendisini ziyaret ettiğine dair bir bilginin mevcut olmadığı ifade edilmektedir.

Claudel 17 Mart 1913'te kime yazdığı bilinmeyen mektupta sanki kaderini çok öncesinden bilircesine şunları yazmıştır:

“Beni....(okunamamış) evinde gördüğünde öyle genç ve parlaktım ki şimdi beni tanıyamazsın. Ziyaretini sabırsızlıkla bekliyorum. İçim rahat değil. Başıma gelecekleri bilmiyorum. Sanırım sonum kötü olacak!!! Bütün bunlar bana çok acayip geliyor! Eğer benim yerimde olsaydın anlardım... Eski komşun Marki'yi hatırlıyor musun, kapatıldıktan otuz yıl sonra ölmüş. Ne feci.”

Sadece eve dönmek istiyor ve tekrar heykel yapmak istiyordu. Bu isteğini doktor ailesine yazdığı bir mektupla iletmış, fakat Claudel'in annesi ve kız kardeşi mektuba cevap vermemişlerdir. Doktorları aileyi sağlığı konusunda sürekli bilgilendirse de annesi ilgilenmeyi kabul etmemiştir. 1 Haziran 1920'de Dr. Brunet annesine yazdığı mektupta Claudel'in aile ile bir araya gelmesinin öneminden söz etmiş, ancak cevap alamamıştır.

Kardeşine sıkça yazdığı mektuplardan birinde, hastanede 14 yılını doldurmuş olan Claudel bulunduğu ortamdan şiddetle kurtulmak istediğini ifade etmektedir:

“Bundan tam ondört yıl önce bu gün, atölyemde her bakımdan tehditkar, silahlı, botlu, kasklı iki zaptiyenin girişinin sevimsiz sürprizini yaşamıştım.”

Resim 13. Olgunluk Çağı, 1893, Bronz

Resim 14. Clotho, 1893, Alçı

Resim 15. Flüt Çalan Kız, 1904

17 Mart 1913 Ville-Evrard Akıl Hastanesi başhekiminin şunları yazdığı bilinmektedir: “Bir dahaki Paris'e gelişinizde, eğer bir komplikasyon çıkmazsa –ki bu çok az bir olasılık- Matmezel Claudel'i ziyaret edebilirsiniz, akli dengesi ve sağlığı genelde oldukça iyi”. Matmezel Claudel'in ziyaret edilmemesi, sağlığı konusunda kesinlikle bilgi verilmemesi emri bundan birkaç gün sonra kararlaştırılmıştır.

Claudel kardeşine yazdığı mektuplardan birinde; bulunduğu koğuştan ayrıcalıklı bir koğuşa geçmek istemediğini ifade ederek; “Paul'üm sonuncular da birincidir değil mi?” diyerek içinde bulunduğu trajik durumu ve çelişkilerle dolu yaşama gönderme yapmıştır.

Claudel'in kardeşi Paul ile mektuplaşmanın dışında onu hayata bağlayacak bir şeyi kalmamıştır.

Bir sanatçı için acı bir sürpriz, ödüllendirilmek yerine başıma bu geldi!...

benim yerim burası değil, beni bu ortamdan kurtarmak lazım; ondört yıllık böylesi bir yaşamdan sonra avaz avaz özgürlük istiyorum..”

Camille Claudel, 30 yıl akıl hastanesinde kaldıktan sonra aynı hastanede 21 Ekim 1943'te yaşama veda etmişve Montfavet mezarlığına gömülmüştür.

KAYNAKÇA

Aynal-Clause, Odile. (2002). Camille Claudel, New York: Harry N. Abrams, Inc, Publishers

Delbee, Anne. (1990). Bir Kadın. Çev. Ayşe Kurşunlu Ortaç. İstanbul: Afa Yayıncılık.

Jarrasse, Dominique. (1995). Rodin. Italy: Terrail.

Normand-Romain A., Pingeot, A., Hohl, R. ve diğerleri (1999). Sculpture. Köln: Benedikt Taschen Verlag GmbH.

Müfredat Dışı Okuma Fişleri

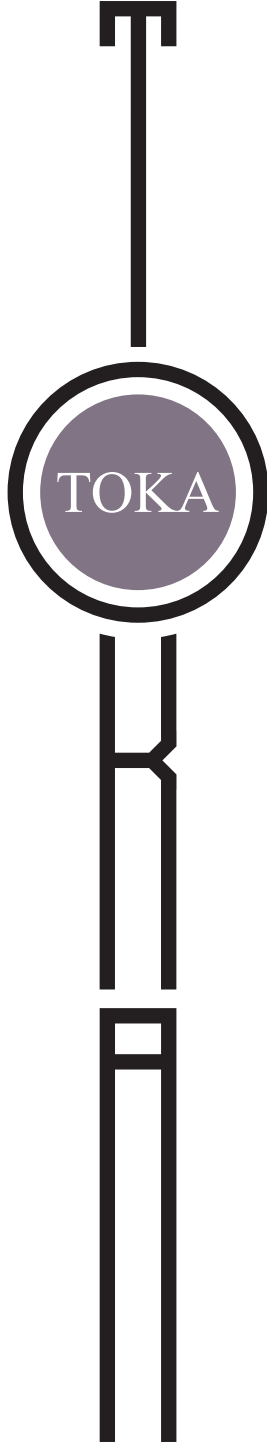
Davran ÖZER

- Beynim yamalı bir bohça. Beni hep çalışmadığım duygulardan sözlüye kaldırıyor.
- Portatif ruhumun acısı çok derindir, monte edildiği yerlerden kanar ha kanar.
- Aslında yalnızlık dediğimiz insanlarla hiçli dışlı olmak değil mi?
- Geçinip gitmek ne zavallıca, ne kadar silik ve soluk bir yaşama ifadesi.
- Anne ölmez. Sürekli yer değiştirir içinde çocuğun.
- İnsan insanın kürdü, lazı, çerkezi olsun ama insan insanın kurdu olmasın be abi.
- Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan'mış, Hüseyin İnan'mış. Fikrimizin ince gülleri.
- Biz Gülünün Solduğu Akşam'lar değil, Sol'un Güldüğü Akşamlar istiyoruz.
- Seni seviyorum. Başımın üstünde Yel'in var.
- Yeni sevgili aklından geçendir. Eski sevgili aklından göçen.
- Ben senin aklımı başımdan almalarını seviyorum. Aklımı başıma almalarını değil.
- Biz çok hoş-t-görülü bir toplumuz.
- Kafa karışıklığı kafa kırışıklığından daha iyidir.
- “Direne direne kazanacağız” ile “sakla samanı gelir zamanı” akraba değildir.
- Parlamenter sistemden bir halt olmaz. Çözüm Meclisten dışarı.
- Oturmuşlar asgari ücreti belirliyorlar. Asgari vicdan olmadan asgari ücret ha?
- Ölmeden önce cehennemi görmek maden işçisine ve ailesine mahsustur.
- Hayatın bizimle bir alıp veremediği var. Alıp alıp vermediği... pinti hayat.

YILKI ATLARI

Hürmetçi Sazlığı- Kayseri
21 Ekim 2017

Gecenin en kimsesiz saatleriydi. Zümrüt yeşili gözleriyle kedimiz bile uykudaydı. Nakışlı kırlentlere kuyruğunu uzatmış ölü gibi yatıyordu. Anamın yere serdiği döşekte çoktan etkisini yitirmiş sobanın soğuğu küçücük bedenlerimizi etkisi altına almıştı. Kardeşimle pamuktan yorganın altında sıkı sıkıya birbirimize sarıldık. Uykuyla soğğun etkisi gözlerimizde bir savaş halindeydi. Soğuktan açılır gibi olan gözlerim uykunun ağırlığında yeniden kapanıyor evin sacında poyrazın uğultusu düşlerimizi oradan oraya savuruyordu. Bütün çocukluğumu savurmuş o poyraz yüzündendir ki gerçekle düşü hiçbir zaman ayırt edemedim.

Gün ağarmaya başladığında bile poyraz hala öfkesinden bir şey kaybetmemişti. Yan mahallede oturan arkadaşımınla birlikte bugün babasının tarlasına gidecektik. Evde bulduğum bütün tokaları gözlerimi ovuştura ovuştura topladım. Annemin okula giderken cebime koyduğu sabun kokulu mendilin içine tokalarımı koyup mendilin dört ucunu birleştirip bir düğüm yaptım.

Annem ahırda ineği sağmaya inmişti. Merdivenlerden inerken ahırdan sesi geliyor sarı kıza talimatlar yağdırıyordu. Sanki sarı kız bu aralar sütünü sağdırmaktan pek hoşlanmıyordu. Sessiz sedasız anama görünmeden evden ayrıldım. Arkadaşım mahallenin girişinde eski taş köprüünün üstünde beni bekliyordu. Poyrazın kıpkırmızı ettiği yanaklarım beni huzursuz ediyor böyle zamanlarda pancar gibi yanaklarımı hiç sevmiyordum. Ama geçirmek için elimden bir şey gelmiyordu.

Arkadaşım ile hiç konuşmadık. Selamlaşmadık bile. El ele tutuşup babasının tarlasına doğru yola koyulduk. Köprüyü geçer geçmez eski yıkık taş evin etrafına saçılmış taşların üstünde seke seke tarlaya doğru yol aldık. Babası tarlaya inmeden çıkınlarımızdaki tokaları toprağa ekmemiz gerekiyordu. Hemen işe koyulduk. Soğuktan çatlamış hatta bazı yerleri kanamış ellerimizle tokalarımızı ekip daha güzellerini hasat edeceğimiz zamanların hayaliyle toprağı eşeliyor, hevesimiz minicik parmaklarımızı hızlandırıyor. Bir saat bile olmadan bütün tokaları tarlaya ekmiştik. Sonra yine hiçbir şey konuşmadan poyrazın gürültüsünde evlerimize geri döndük.

Döndüğümüzde anam ahırdan çıkmış tandırın başına oturmuştu. Elindeki oklavayı hafiften yukarı kaldırmış bir yandan işini yapıyor bir yandan benim yokluğumu farketmenin verdiği kaygı, korku biraz da kızgınlıkla beni bekliyordu. Ocağın sığağında gerginliği bir kat daha artmıştı. Tandırın altında yanan odunları bir eliyle ölçüyor diğeriyle tandırın üstündeki ekmeğın yönünü çeviriyordu yanmasını diye. Öğretmenin hafta sonu için verdiği ödevi konuşmak maksadıyla arkadaşımınla gittiğimi bir çırpıda söyleyip mutfağı kaçtım. Kahvaltı için salatalık ve domatesten söğüş hazırlamalıydım. Annemi daha da kızdırmadan hızlıca hazırlayıp yer sofrasına sıcacık ekmeklerin yanına koyuverdim. Babam iş için hafta sonu Adana merkeze inmişti. Anama bugün akşama döneceğini söylemişti. Babamsız dört kardeş sofraya oturduk.

Poyraz öğleye doğru etkisini yitirmeye başlamış yerini sıkıcı bir sıcaklığa bırakmıştı. Sıcağa aldırış etmeden bütün gün boyunca mahallede oyun oynadık. Hatta o kadar oynadık ki yanaklarımızın kızarıklığını bile sorun etmedik. Öyle ya yanaklarımız ya sıcaktan ya poyrazdan ya da yaşadığımız herhangi bir taşkın duygudan hep kızarıyordu. Terbiye edilmiş ruhlarımız bize kendimizi hatırlatan her duyguyu yanaklarımızdan dışarı kusuyordu. Böyle zamanlarda bizi mutsuz eden hiçbir şey aklımıza gelmiyordu. Sanırım sadece oyun oynarken kendimiz oluyorduk. Bir ara mahalleden çocuklarla eve çıkıp ananın sabahtan yaptığı sıkmalardan birer tane kapıp tekrar sokağa döndük.

Hafta sonları sokak çocuk bağrıışmaları, gülüşleri ve küfürleriyle doluyor, anneler evlerinde günlük işlerini yaparken arada bir balkona çıkıp çocuklarına kulak kabartıyorlardı. Annem zerre tereddüt içermeyen ses tonuyla artık havanın karardığını eve çıkmamız gerektiğini söylüyordu. Biz eve çıkarken babam da sokağın başında görünmüştü. Merdivenlerden geri geri babamı karşılamaya indik. Eli kolu doluydu. Birlikte evimize çıktık. Babam elindeki poşetlerin birinden içi yünden mavi bir çizme çıkardı. Anamdan kalın bir çorap istedi. Seneye de giyerim diye birkaç numara büyük almıştı. Eğildi. O upuzun bedeni küçücük bedenimin yanında benim kadar kalmıştı. Önce elleriyle çorabımı sonra da mavi çizmeleri özenle, şefkatle ve merhametle dolu sözcüklerinin arasında ayağıma giydiriverdi. Babam çizmelerimi giydirirken onun tatlı yüzüne mi daha çok baktım yoksa çizmelere mi hatırlamıyorum.

Aradan iki hafta ya geçmişti ya geçmemişti arkadaşımınla birlikte ektiğimiz tokaların daha güzellerinin çıkıp çıkmadığını görmek için babasının tarlasına gittik. Biz bir verip üç alacaktık. Tarlaya vardığımızda kısacık hayatımın şimdilik en büyük hayal kırıklıklarından birini yaşayacaktım. Bu benim ilk ticari başarısızlığım sayılırdı. Arkadaşımın babası tarlayı yeni ekim sezonu için traktörle sürmüştü. Ektiğimiz tokalar yüzeye çıkmış üstelik paslanmıştı. Biz yine hiç konuşmadan tarladan geri döndük. Yürürken hiç sağa sola bakmadık. Gözlerimizi yere dikmiş yol alıyorduk. O ara gözlerim çizmelerime takıldı. Mavi çizmelerimin gözümü kamaştırın güzelliğinde yaşadığım hayal kırıklığını unutmaya başlamıştım bile. Olsun benim çizmelerim vardı ya tokalar yeşermese de olurdu.

* * *

Sevgilimin gelmesini dört gözle bekliyordum. Bu onunla sevgili olduktan sonraki ilk buluşmamızdı. Beni iş yerimden aldı. Çarşıya gezmeye çıktık. Yol boyunca oradan buradan konuştuk. Bir ayakkabı mağazasına uğradık. Satıcıdan ince bir çorap istedi. Eğildi. O upuzun bedeni küçücük bedenimin yanında benim kadar kalmıştı. Önce elleriyle çorabımı sonra da ayakkabıyı özenle, şefkatle ve merhametle dolu sözcüklerinin arasında ayağıma giydiriverdi. Sevgilim ayakkabıyı giydirirken, onun yakışıklı yüzüne mi daha çok baktım yoksa onun yüzünde baktığım babamın hayaline mi hatırlamıyorum. Ben o gün geçmişten gelen tanıdık bir hissin verdiği kararlılıkla kalbimin bütün açelyalarını avuçlarına bırakmaya karar verdim.

PORTRERLER

EDEBİYATIMIZDAN

BAHA
SADIK
AKINER

ŞAİR

HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL

*"Kavaklar ışıldardı battıya karşı.
Küskün dağlar gülkurusu.
Yazılar kızılıtlı.
Öyle çetin, öyle hırçın bir çağdı ki öyle o.
Sevmek yangın uğultusu,
Sevilmemek yangını..."*

*****

Kavganın, mücadelenin ve aşkın şairi Hasan Hüseyin Korkmazgil, 4 Mart 1927 tarihinde, soğuk bir kış gecesinde, Sivas'ın Gürün ilçesinde, bir demiryolu işçisi olan Şükrü Bey'den oldu, güzeller güzeli Gülşan Hanım'dan doğdu ve yoksulluk içinde büyüdü.

Birinci Dünya Savaşı'nda, Kafkas Cephesi'nde, Kurtuluş Savaşı'nda görev alan babası Şükrü Bey'in İstiklâl madalyası vardı ve Kurultay İlkokulu'nda hademelik yapıyordu. Babasını şöyle anlatır bir şiirinde:

*"Bu adam benim babam!
Babaların en babası,
İnsanların en hası..."*

*Yüreği düğün sofrası.
Direnci, sabır kayası..."*

*Ellerini bir görmeyin!
Elleri, ellerin en irisi;
Elleri, bal arısı!..*

*Seferberlikten gelir künyesi.
Kurtuluş'tan çıkar dosyası.
Ben beni bildim bileli..."*

*Ben beni bilmezden de önce;
Kavgası, ekmek kavgası..."*

*****

İlk şiirlerinde Serhan ismini kullandı. Gazi Eğitim Enstitüsü'nü bitirip Türkçe öğretmeni oldu. Dedim ya, hayrandı Mustafa Kemâl Atatürk'e diye. Dize dize döktü bu hayranlığını şiirine:

*"Ve bu çetin kavganın
Mustafa Kemâl dedik adına!
Yoktu yok! Ve tarla sınırlarında kan vardı..."*

*Analar en güzel çocuklarını;
Çocuklar yüreklerini ve silah hiçbir zaman,
Böylesine kutsal olmadı..."*

*Yoktu yok ve bıçak dayanmıştı kemiğe!
Açlıkta, işsizlikte, ezilmişlikte,
Kim söyler bu türküyü, kim düzer bu ağıdı, kim?
Kocaman eller midir bu bağlamalarda?
Efendiler, efendiler, efendiler!"*

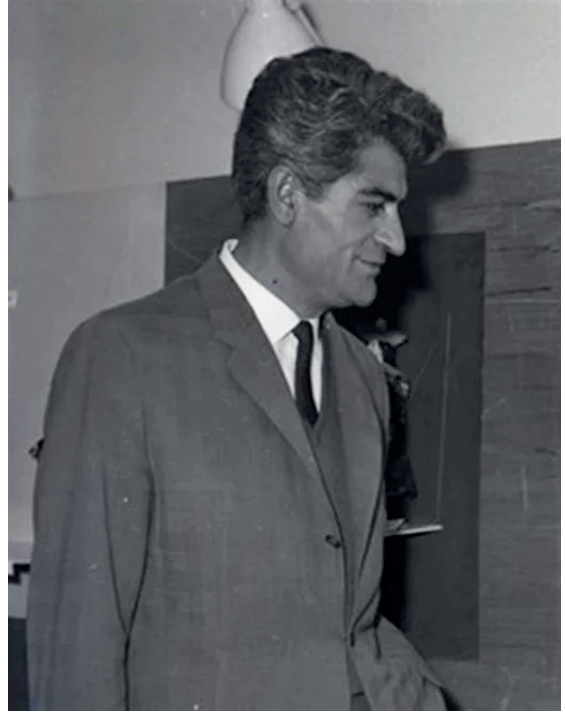
*****

Gazi Eğitim Enstitüsü Edebiyat bölümünü bitirir. Ve 1950 yılında, henüz 23 yaşında, Afşin Ortaokulu'na Türkçe öğretmeni olarak atanır genç Hasan Hüseyin. Bu onun ilk ve tek resmi görevidir.

O günleri kendi ağzından dinleyelim: Maraş'ın Afşin ilçesi ortaokulunda 1950 sonuna kadar öğretmenlik yaptım. Halk sevdi beni. Ozanlar, dizinler söylediler benim için. Tutuklamalar başlayınca Göksun ilçesine sürdüler beni. Kasaba ayaklandı. Karları yara, yara at sırtında, Göksun'a gittim. Üç hafta sonra, bir gece yarısı basıldı evim. Tutuklandım. Hapishaneye konuldum. 141 - 142. maddelerden yargılandım. Mahkûm edildim. Vatandaşlık hakkımı aldılar elimden. Dizinlerim, oyunlarım, notlarım, kitaplarım gitti. Meclis kararıyla Nevşehir Hapishanesi'ne götürüldüm. Bir Ermeni kilisesiydi bu. Taştı. Soğuktu. Dağ başındaydı. Barışseverler Derneği üyelerinden bazıları ve Aziz Nesin'i getirdiler oraya. Tanıştık...

Gece gündüz Maraş dağlarında kelepçeli yürütülmeler, gazyağlı paçavrayla yakma girişimleri, kaçıyor diye vurdurtma oyunları. Hangisini niçin anlatayım? O zaman yirmi üçtüyüm yaşım. Kimsesizdim. Avukatım bile yoktu. Anamı bile göstermediler bana. Bir gecede ağardı saçlarım. Neyini anlatayım? Her türlü namussuzluğu gördük. Neyini anlatayım? Bir başka yıldız atılmış gibi yalnızdım. Neyini anlatayım?

Yıllarca işsizlik ve vatansızlık yaşadım. Neyini anlatayım? Karayollarına 'amele' yazıldım, üç gün sonra kovdular. Neyini anlatayım? Yirmi yedi ay er olarak, çanta sırtta, askerlik yaptım. Neyini anlatayım? Hapishaneden çıkarıp kışlaya gönderdiler. Neyini anlatayım? "Okuması, yazması, görüşmesi, konuşması yasaktır." dediler. Neyini anlatayım? Hapisliğim bitti. Bırakmadılar. "Asker kaçığıydın." dediler. Okula hiç ara verememiş, beş buçuk aylık öğretmenken hapse tıklımış, yılları parasız yatılılıkla geçmiş bir kimse nasıl olur da asker kaçığı sayılır? Jandarma karakolunda yatıp kalkmaya başladım.

Günler geçiyor. Ne olacak sonum, belli değil. Ürgüp üzerinden Kayseri'ye götürdüler, tutuklu. Askerlik muayenem yapıldı. Döndük. Yanıma iki jandarma, hadi yallah İstanbul'a, Birinci Ordu emrine. Harbiye'ye çıkarttılar beni. Koydular bir odaya. Bir subay sorguya çekti beni. İyi bir subaydı. "Karnın aç mı?" diye sordu. "Biz seni Birinci Ordu'da tutamayız." dedi. Selimiye Kışlası'nın hapishanesine attılar beni. Fareler kedi kadar. Helaya girmek yiğitlik. Kıçını kapıyorlar insanın.

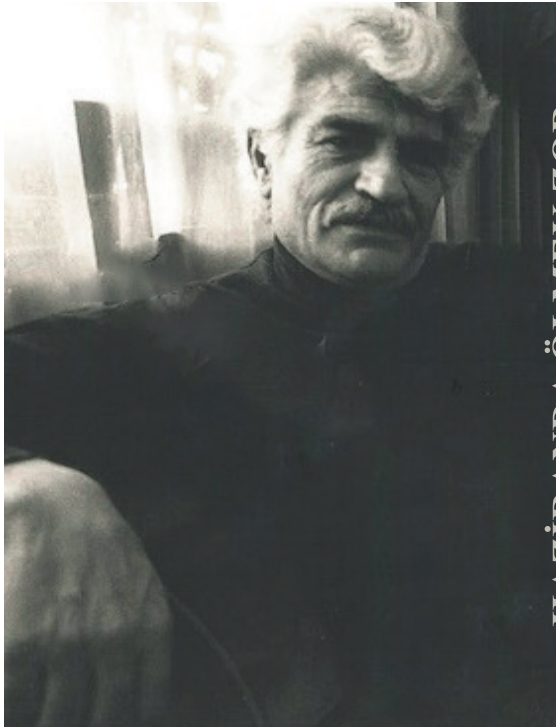
*****

Yattım orada bir süre. Günlerden sonra, Haydarpaşa'ya götürdüler, bana ayrılmış bir kompartımına soktular, ayak bileklerimden bağladılar kanepeye. Kollarım zaten bağlı. İki muhafız başımda. Yolcular beni azgın bir deli sanıyorlardı. Eğlenceli bir işti? Tren beni böylece Sivas'a götürdü. Sivas'ta yapacaktım askerliğimi. Tümene, tabura, bölüğe teslim ettiler beni.

Üniversite mezunu olmasına rağmen, 27 ay er olarak askerlik yaptı. Askerliği bitince baba ocağına döndü. Kahvelerde kara kalem portre ressamlığı yaparak, tabela boyayarak ve okuryazar olma

Şiirleri Nâzım Hikmet'in yazdıklarıyla karşılaştırıldı hep. Nâzım Hikmet'ten ve Ahmet Muhip Dıranas'tan çok etkilendi. Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı sevmediğini açıkça söylüyordu. Hapislerle ve yokluklarla dolu, çok çalkantılı bir yaşam sürdü Hasan Hüseyin. Şiirden hiç kopmadı. Mizah öyküleri de yazdı.

Yoksul halk çocuklarının arasından çıkan bir kişi oluşuyla övündü hep. Yaşamını anlattığı yazılarında; beş yaşından beri şiirle uğraştığını belirterek, ilkokulun sonlarına doğru Kerem gibi, Pir Sultan gibi şiirler söylediğinden söz ederdi.

HAZIRANDA ÖLMEK ZOR

...
çalışmışım onbeş saat
tükenmişim onbeş saat
acıkmışım yorulmuşum uykusamışım
anama sövmüş patron
ter döktüğüm gazetede
sıkılmışım dişlerimi
ıslıkla söylemişim umutlarımı
susarak söylemişim
sıcak bir ev özlemişim sıcak bir yemek
ve sıcacık bir yatakta unutturan öpücükler
çıkılmışım bir kavgadan
vurmuşum sokaklara

....
gece leylâk ve tomurcuk kokuyor
bir basın işçisiyim
elim yüzüm üstümbaşım gazete
geçsem de gölgesinden tankların tomsonların
şuramda bir çalığışu örtüyor
uy anam anam
haziranda ölmek zor!

yan ailelerin, askerlik mektuplarını yazarak geçimini sağladı. Şiirden hiç kopmadı ama.

İlk şiiri 1959'da Dost dergisinde çıktı. Ayrıca yazdığı iki oyun da radyoda piyes oldu. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra; "Türkiye artık değişti!" diyerek Ankara'ya yerleşip, Akis dergisinde düzeltmen - redaktör olarak çalışmaya başladı. Basın - İş Sendikası'nın da Genel Sekreteri'ydi.

Hep şiir yazdı Hasan Hüseyin Korkmazgil. Hayatı boyunca şiir yazdı. Mutlu oldu yazdı. Kederlendi yazdı. Yazmaktan hiç vazgeçmedi.

Ortaokulda, lisede; aruzu, heceyi, özgür koşuğu denemiş, her üçünde de başarılı olmuştu. Sonunda içinden taşan coşkuya en uygunu olarak özgür koşuğu seçmişti. 1948 yılında liseyi bitirirken, çantasında yayımlanmamış pek çok şiiri vardı. 1950'lerdeki siyasal koşullar yayımlamasına olanak vermemişti. 1960'larda Ankara'ya gelip yayın olanağı bulunca; güncel olayları da izleyen, sürekli yankı veren, işçilerin-köylülerin sorunlarını savunan, sözünü sakınmaz bir şair olarak özel bir önem kazanmıştı.

*"Sen aşk şiiri yazamazsın Hasan Hüseyin.
Çünkü aşk, şiirden önce gelir sende.
Oysa şiir, önünde gitmelidir her şeyin..."*

*Sen aşk şiiri yazamazsın Hasan Hüseyin.
Çünkü aşk, kavganın içindedir.
Çünkü sen, içindesin kavganın..."*

*****

Nâzım Hikmet ve Piraye, Yaşar Kemâl ve Tilda,
Orhan Kemâl ve Nuriye, Attilâ İlhan ve Biket,
Orhan Veli ve Nahit, Hasan Hüseyin Korkmazgil
ve Azime...

Büyük aşklar, sonsuzluğa uzanan sevdalar.
Çoğunlukla adları gölgede kalan, gözlerden uzak
yaşamış; edebiyatın gizli emekçileri, gizli kahra-
manları olan kadınlar.

*"Üç etekli, ak pusulu, türkü bakışlı.
Kadınlar yürüyor, dağlara doğru.
Leylak moru, gülkurusu dağlara doğru.
Özlemlerle acılarla bir Anadolu,
Sivaslımı, Urfalımlı, bilemem gayrı.
Kadınlar, kadınlar, dağlara doğru..."*

*****

1965 yılında oğulları Temmuz dünyaya geldi.
Azime'nin şaire; daha doğmadan adını Temmuz
koyduğu bir oğul vermesi, onun hayatına bir ömür
adamasının sadece somut bir başlangıcıydı aslında:

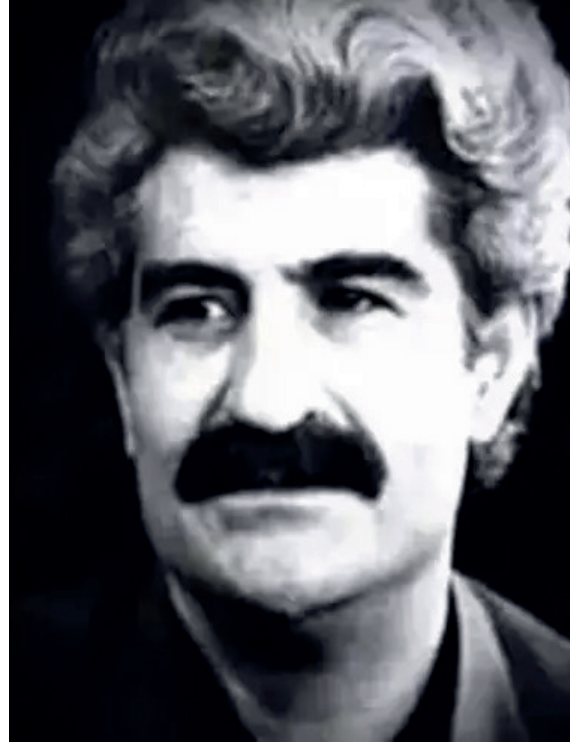
*"Bir oğlum olacak, adı Temmuz...
Uykusuz, korkusuz, beter mi beter,
Ben beynimi satarak yaşıyorum,
O benden proleter..."*

*Bir oğlum olacak, adı Temmuz...
Öfkede benden fırtına,
Sevgide deniz.
Ne samanyollarının ulu kervanları susuzluğumun,
Ne kutup şafaklarında Tanrılaşması ilkelliğimin.
Temmuz gibi sıcak ve bereketli,
Temmuz gibi uçsuz bucaksız..."*

*****

Bazı adamlar var; sevgisini, merhemli parmak uçları marifetiyle, dizelerine serpiştiren. Bazı kadınlar var; adına şiirler yazılan, sevgisini taa yüreğine gömen, alıp başına tâc eden.

1983 yılında, evinde çalışırken beyin kanaması geçirdi. Altı ay hastanede, altı ay evde yoğun bakımda kaldı. Hayatının aşkı, eşi Azime Korkmazgil, bir gün bile kocasının başından ayrılmadı. Ancak kurtarılamadı Hasan Hüseyin.

26 Şubat 1984'te göçtü gitti başka bir diyara. Ama ölmedi! Şiirlerinde, dizelerinde yaşıyor; okudukça, andıkça, hatırladıkça, hatırlattıkça.

Kavganın, mücadelenin ve aşkın şairi; Hasan Hüseyin Korkmazgil. Ankara'da yatıyor şimdi, ebedi istirahatgâhında.

Anısına ve muhteşem üretimlerine saygıyla...

Dağ ve Kır Çiçekleri ALİ YEDİGÖZ

O sabah erkenden kalkmamıştı okula gitmek için. Sahi bugün 24 Kasım'dı. Öğretmenler için çok özel bir gün. Öğrencileri çiçek getirirdi okulda olsaydı. Tören yapılırdı. Törende Ceyhan Atuf Kansu'nun o muhteşem şiirini okurdu öğrencilerine. "Dünyanın Bütün Çiçekleri" şiirini... O çiçekleri yoktu şimdi. Kim bilir neredeydi o dağ ve kır çiçekleri?

O bir emekliydi artık. Emeklilik nasıl bir şeydi? Emekli bir insan ne yapardı? Evde miskin miskin oturur, çayını kahvesini içer, canı sıkılınca belediye otobüsüne binip çarşıya gider, bazen parklarda oturup etrafına boş gözlerle bakar ya da kahvede okey mi oynardı? Oysa o kahvede oturmayı hiç sevmezdi. Eline kitabını alır sahile gider, biraz kitabını okur, biraz denize bakardı. Oturduğu banka usulca bir kedi gelir, kendisini sevmesini isterdi. Parmakları kediye uzanır, başını sevgiyle okşardı. Oturduğu semti çok seviyordu. Sessiz, sakin bir yerdi. Evi deniz kenarına oldukça yakındı. Deniz aşığı bir insan olarak her gün mutlaka soluğu deniz kenarında alıyordu. Kıyıda oltasını denize atan adamlara bakıyor, içindeki bütün sıkıntıları hırçın dalgalara bırakıp çok uzaklara yolluyordu. Hayatında bir kez olsun oltayla balık tutmamıştı. Çok mu sabırsızdı? Zamanı mı yoktu bunun için? Bilmiyordu.

Emekliliğe alışmamıştı henüz. Otuz yıl boyunca her sabah beşte kalkmış, kahvaltısını yapıp karanlıkta yollara düşmüştü. Okul bahçesine adımını atar atmaz "Günaydın öğretmenim," diye selamlayan; sınıfa girdiği zaman saygıyla ayağa kalkan; "Öğretmenim biz çizimlerimizi yaparken müzik açabilir misiniz acaba?" diye soran, o asla kıramadığı, kimi derslerde çok konuşan ama bir o kadar da sevimli kız öğrencileri yoktu artık. Her hafta toplandıkları "Şiir Kulübü"nde heyecan ve coşkuyla şiirler okuyan o şeker şeyler yoktu! Onları çok özlemişti. Burnunda tütüyordu o çocuklar. Hepsini mezun olup okula veda etmişti. "Öğretmenim okulu ve sizleri çok özledik. Kıymetinizi şimdi daha iyi anladık," diyerek

mesajlar atıyorlardı arada. Aynı okulda öğretmen olarak görev yapan bir öğrencisi bile vardı. Hepsini nasıl da gurur duyuyordu bir öğretmen olarak.

Telefonunu açtığı zaman peş peşe gelen mesajları okumuş, gözyaşlarına engel olamamıştı. Eski öğrencileri nasıl da güzel ve duygu dolu sözcüklerle ona teşekkür ediyordu. Öğretmenlik hayatı boyunca gerçekten öğrencilerinin yüreğine dokunabilmiş miydi?

Öğretmenlik mesleği neydi? İlk atamasının yapıldığı günleri düşündü. Evliydi o yıllarda. Özel bir şirketin muhasebe departmanında az bir ücretle çalışıyordu. Patronları Pakistanlıydı. Serbest bölgede büyük depoları vardı. Pirinç, şeker gibi ürünlerin ticaretini yapıyorlardı. Başlarında Pakistanlı Makbul Hüseyin diye esmer, uzun boylu, sakallı bir adam vardı. İyi birisiydi çalışanlarına karşı. Ama iş paraya gelince eli çok sıkıydı bütün patronlar gibi. İş yerinde çalışırken kırk bin öğretmenin atamasının yapılacağını duymuştu. Hemen müracaat etmiş, şansına Mardin Mazıdağ Sakızlı Köyü çıkmıştı. İlk müjdeli haberi karısı vermişti. Ama aynı zamanda karısının çok kaygılı olduğunu görmüştü. Terör yıllarıydı. "Gitme istersen," demişti. "Seni kaybetmek istemiyorum."

Mecburdu gitmeye. Bir daha bu şansını yakalaması mümkün olmayabilirdi. Özel sektörde daha fazla sürünmek istemiyordu. Yıllarca bu günlerin hayalini kurmuştu. Terörün gölgesinde de olsa bir öğretmen olarak oradaki çocuklara bir şeyler vermek istiyordu. Ferit Edgü'nün "Hakkari'de Bir Mevsim" romanından çok etkilenmişti. Ailesinin bütün bireyleri öğretmendi hem. Onlar gibi bir öğretmen olmak istemişti. Anne ve babası yıllarca köylerde küçük çocuklara eğitim vermişti. Şimdi bayrağı onlardan devralma zamanıydı. Yaşı otuzun üzerine gelmişti. Yerel medyada yıllarca karın tokluğuna çalıştırmamışlar mıydı? Üstelik sigortasını bile yatırmadan.

Bir gece yaşlı gözlerle karısına veda etmişti. Aralık ayının son günleriydi. Mardin'e gitmeden önce Mardinli yazar Murathan Mungan'ın "Paranın Cinleri" kitabını okumuş, Mardin hakkında biraz bilgi edinmişti. Mardin'e ayak basar basmaz bu kentin gizemli bir kent olduğunu düşünmüştü. Orada geçirdiği zamanları hiç unutmamıştı. Her köşesi tarih kokan bir yerdin Mardin.

Bir dağın yamacındaki okulda çalışmıştı üç yıl. O günler burnunda tütüyordu şimdi. Minik öğrencileri ile sevgi dolu bir bağ kurmuştu Suat Öğretmen. Derslerde onlara gitarı ile şarkılar çalıp söylüyordu. Resim derslerini okulun arka bahçesindeki ağaçların altında yapıyorlardı. Çocukların en sevdiği derslerden birisi beden eğitimiydi kuşkusuz. Toprak sahada çocuklarla birlikte o da top peşinde koşturup duruyordu. O kentten ayrılırken çok üzülmüştü. Öğrencilerinden mektuplar almıştı o yıllarda. Şimdi kim bilir ne yapıyordu öğrencileri? İlkokuldan sonra kız öğrencilerinin babaları çocuklarını okula göndermiş miydi? Pek sanmıyordu Suat Öğretmen. Kız çocukları okuyup da ne olacaktı ki? Küçük yaşta kocaya vermek en doğrusuydu töreye göre...

Beşinci sınıftan mezun ettiği bir öğrencisinin mektubu ağlatmıştı Suat'ı. Sabiha şu satırları yazmıştı öğretmene:

"Veda günü geldiğinde bütün erkek arkadaşlarım sevinçli, biz kız öğrenciler ise çok üzgündük öğretmenim. Karne günü onlar sevinçten havalara uçarken, biz kızlar artık okula devam edemeyeceğimiz için çok kederliydik. Biz kızların günahı neydi öğretmenim? Babalarımız "Okuyup ta ne olacaksın kızım? Kız kısmısı okudukça ahlaksızlaşır. Hem büyüdüğünüz artık. Evde oturup annenize yardım edin," diyordu. Okuldan, arkadaşlarımızdan, öğretmenlerimizden ayrılacak evde koca bekleyecektik öğretmenim. Büyüklerimiz böyle istiyordu. Oysa ben sizin gibi bir öğretmen olmak istiyordum öğretmenim. Biliyorum babamı ikna etmek için çok dil döktünüz. 'Bu kız okutun Abdullah Bey. Bu kızımız çok zeki. Okuyup bir meslek sahibi olsun. Vatanına, milletine hizmet etsin,' dediniz, ama babam beni okula göndermek istemiyor öğretmenim. Ne yapacağımı bilmiyorum. Keşke okul hiç bitmeseydi. Mezun olunca herkes sevinir ama işte ben günlerdir ağlıyorum öğretmenim. Neyse başınızı çok ağrıttım. Bizi unutmayın öğretmenim.

Sizi çok seven öğrenciniz Sabiha."

O günleri düşününce Sabiha aklına gelmişti, Suat Öğretmenin. Kim bilir şimdi ne yapıyordu? Evlenmiş, çoluk çocuğa karışmıştı büyük ihtimalle diğerleri gibi. Kız çocuklarının kaderi hep böyle mi yazılmıştı bu acılı coğrafyada?

Narin'i düşündü. Sekiz yaşındaki bir kız çocuğu nasıl da vahşice öldürülmüştü en yakınları tarafından! Annesi, amcası, abisi, yengesi vs. nasıl da kıymışlardı ufacak kıza! Günlerce, aylarca delil karartmışlar, yalan ifadelerine bütün köyü alet etmişlerdi.

Yüreğindeki derin sızıyla kendini sokağa attı. Elinde John Steinbeck'in "Fareler ve İnsanlar" romanı vardı. Nasıl güzel bir romandı bu. İki mevsimlik tarım işçisi, iki zıt karakter zeki George ile saf arkadaşı Lennie'nin öyküsüydü, anlatılan. Küçük bir hayalleri vardı, iki arkadaşın. Bir toprak parçası satın alıp insanca bir hayat yaşamaktı tek istedikleri. O küçük toprak parçasında soba tüten minik bir evleri, tavşanları, birkaç koyun, birkaç inek, kedi ve köpekleri olsun istemişlerdi.

Şimdi herkes doğaya sığınma peşindeydi. Önce pandemi, sonra peş peşe gelen yıkıcı depremler. Sahildeki kahverengi boyalı banka oturup bir süre denize baktı. Sokak köpekleri kumsalda derin bir uykuya dalmıştı. Beyaz ve sarı renkleri olan tombul bir kedi, oturduğu banka sıçradı. Yanına kıvrılıp yattı. Sahil lokantasının ördekleri tek sıra halinde çimlerin üzerinde kendisine doğru paytak adımlarla yürürken fotoğraflarını çekti.

Uzaktaki gemilere bakarken, bu kentte yaşadığı için ne kadar şanslı olduğunu fark etti. Sait Faik ve Orhan Veli şimdi burada olsalar kim bilir ne şiirler, ne öyküler yazarlardı? diye düşündü. Sahi Sait Faik'in "Sinağrit Baba" adlı öyküsü şöyle başlamıyor muydu?

"Cehennem Nişanı"nda beş sandaldık. Güzel bir ocak akşamı. Hava lodos. Denize kırmızı rengin türlü yayılmış. Çok kaynamış, ıhlamur rengindeki yayvan, geniş, ölü dalgalar. Sandallar ağır ağır sallanıyor, oltalar bekliyor, insanlar susuyor..."

Birden o çok sevdiği öğrencilerinden uzak olmanın sızısı kapladı yüreğini. Gözlerinden akan birkaç damlayı parmaklarının ucuyla sildi. Az önce her tarafı aydınlatan güneş, şimdi gri bulutların ardına saklanmıştı.

Oğuz Göl

BANA YENİ BİR HAYAL, BANA YENİ BİR HAYAT ÇİZ ÖĞRETMENİM

kuş kanatlarıyla okşanmamış
gündoğumlarının ağır kederi kentlerin
göğüne sığmayan maviliklerinden dağların
yalnızlık grisi silüetine uzanırken zaman
bütün güzele dualanmış bekleyişlerimizi
ışsız ve soluksuz bırakmanın telaşındayken
ve varolmak

tüketmekle insan olmak arasında
yürek dağılayan bir med cezirken
bana yeni bir hayal
yeni bir hayat çiz öğretmenim

satın alınamayan servetlerin
erinci dolsun her anına
ve nezaketle örgülenmiş günlerin
kutsal utkusu
kendini değil
yaşamı savunan insanların
inançlı yürek atışları duyulsun

vicdanın
kök salmaya zaman bulamadığı kentlerin
varlığımızı azaltan karmaşasında
her su damlasının gizinde
yedi rengin yedi güneşini
yedi iklimin yedi kıtasını sezgilesin

durmadan uzaklara körleşen bilincimiz
ve hiçbir yarası
çocuk düşlerinin üzerinde olmasın

bana
yeni bir hayal
yeni bir hayat çiz öğretmenim

kağıttan çok önce
anların derinliğine yazılmış bir şiir
umudun mihrabına kazanmış bir dilek
uçsuz bucaksız beyazlığın soğuğuna çizilmiş
buğu buğu hasret kokan bir bahar
her sayfası ayrı bir düşe kanatlan
çoşkun ve bilge bir kitap
her ağacı katmer katmer
sevgiden varoluşa kök salan
aşktan bir orman gibi
bana

ne varsa yaldızlı bir ömre
ne varsa kaybedilmemiş bir geleceğe
ne varsa unutulmamış bir sevince
sonsuz bir çağlayışla yankı olacak
yeni bir hayal
yeni bir hayat çiz
öğretmenim

Emin Güler çizgi ile yapıyor resimlerini.
Renkler dans ediyor çizginin ritminde.
Armonik ilişkilerin doyumsuz tadında
kendi üslubunu yaratıyor.
Çizgi sarmalında dokulaşan renkler,
renklerde yaşamın anlamı,
anlamda hayat ve hayatın içinde insanlar.
Zaman ve mekan. Geçip giden yılların
günlerde kalan izini yakalamak istiyor.
Mekan yırtılıyor zaman rüzgarında.

Emin Güler'in resimlerinde
üretken kadın imgesi,
toprakla bütünleşen görüntüler aracılığıyla
ve adeta içiçe geçmiş aynaların
içindeki yansımalarla çoğalan,
genişleyip derinleşen bir bakışın,
dünya görüşünün
izleyicinin imgeleminden geçerek
yeni bir gerçekliğe dönüşmesini,
somutlaşmasını sağlamaktadır.

Renklerin morundaki hüzün,
yeşilden kırmızıya yaşam sevinciyle birleşse de,
Emin Güler, dingin duruşunun
güvenli sakinliğiyle
yapıyor resimlerini ve iç denizinin
duygularını paylaşıyor insanlarla.
Çizgisinin renklerinde Anadolu.

Bünyamin Balamir / Ressam

Deniz ve gökyüzünün yanısıra
toprağı anlamlı kılan ve
toprağın üretkenliğini simgeleyen bitki örtüsü,
tablodan tabloya sıçrayışlarla bütünlüğe ulaşıyor
ve sonuç olarak, bütün resimlerde
"sevgi emektir/sevgi ekmektir"
gerçekliği vurgulanmış oluyor.

Burhan Günel / Yazar

Emin Güler kendine, özüne bağılı bir değişimi imlerken, yaratıcılığın özgünlük koluyla nasıl gerçekleşeceğini de bizlere göstermiş oluyor. Bu pastel tonları zengin çeşitliliği içinde sadece insanı, doğayı, toprağı ve gökyüzünü bir araya getirmiyor; aynı zamanda görsel tadı yüksek, resim gibi resimler de üretiyor.

Ümit Gezin / Sanat Eleştirmeni

Resim: Emin Güler

EKENEK *Sanat olsun*